

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA

GOD. XXVII.

SRPANJ 1931.

BROJ 7.

DUŠAN JAKŠIĆ

ZAGREB

MONT BLANC 4810 m.

II.

Iz Chamonix-a na Refuge Vallot 4.362 m.

Jutro 22. jula 1930. osvanulo je kišovito. Cijelu noć padala je jaka kiša i izgledalo je, kao da će tako nastaviti i preko dana. Kako je i sutradan u rano jutro bilo ružno vrijeme, ostali smo u krevetu, pa nas je monotono rominjanje kiše ponovno uspavalo. Trgao sam se iz sna oko 7 sati i na moje veliko veselje opazio da kiša jenjava. Okrenuo je naglo sjever, koji je debeli sloj oblaka što je ležao nad dolinom raskomadao, pa ih onda stao energično goniti preko okolnih vrhova k jugu. Brzo smo se obukli i sišli sa punom opremom u blagovaonu. Vlasnica Hotel Balmat-a, vrlo simpatična Švicarka, nagovarala nas, da svakako uzmemmo vodiča, jer je Mont-Blanc opasna i teška tura, pa da mnogi stradaju na njemu čak i sa vodičima, a kamo li bez njih. Kako sam ja ostao pri tome, da idemo bez vodiča, postala je ona upornija, a da potkrijepi svoju tvrdnju, otišla je u svoju sobu, da doneće fotografiju jednog turista, koji je tako stradao. Izne-nadio sam se, kada sam ugledao da se vraća s klubskom legitimacijom »Sljemenom« u ruci. Bila je to legitimacija Herbertova, što ju je među drugim stvarima bio ostavio u hotelu prije svoje posljednje ture. Tu je legitimaciju sa fotografijom sačuvala zajedno sa opširnom korespondencijom, koju je poslije nesreće vodila sa »Sljemenom« i Herbertovim roditeljima. Kada je saznala da sam ja pisac tih pisama iz Zagreba i da smo prije tri godine bili sva trojica njeni gosti, izjavila je energično, da nas ne će pustiti iz kuće, dok joj ne obećamo, da ćemo uzeti vodiča. Opazio sam da je naša Švicarka dosta praznovjerna, što je pomalo i nas zarazilo. Da se nekako otrgnem tom neprijatnom osjećaju, rekao sam da ću sobu i kafu platiti kada se vratim. Ovo »kada se vratim« zvučilo mi je tako uvjerljivo, da sam se odjedared riješio upliva hoteljerke. Obećao sam joj, da ćemo potražiti vodiča, oprostili se s njome vrlo srdačno i otišli da potražimo — taksi.

Prije tri godine bili smo pokušali uspon na vrh preko Aiguille du Gouter-a, pa smo zato odlučili, da ovaj put krenemo preko Grands Mulets-a, da tako upoznamo i taj smjer. Sa dvije Njemice, koje smo slučajno sreli, uzeli smo taksi, koji nas je za 4 franka po osobi prebačio do stanice gorske uspinjače pod Aiguille du Midi. Ova je uspinjača projektirana tako, da će se izgraditi na sam vrh Aiguille du Midi-a. Za sada je izgrađena do pod samu stijenu tog okomitog vrha (nešto iznad 2.000 m) i prava je blagodat za one, koji se kane uspeti na Mont Blanc, jer se njome uštedjuje par sati monotonog uspona kroz šumu i šikaru. Za kartu smo platili 40 franaka po osobi i našli se za 20 minuta — oko 10 sati — na najvišoj stanicici »Station Glacier«. Odavle sam malo razgledao vratolomnu »trasu« za nastavak »pruge« do vrha. Odlučio sam, bude li taj dio ikada izgrađen (neka mi projektori oproste moju skepsu!), da će doći opet ovamo, da se malo ispod nje proštam i da izdaleka pogledam buduće Piccarde. Meni se do danas nije nitko toliko zamjero, da bi mu savjetovao to putešestvije.

Vrijeme se je sasma popravilo. Nebo vedro, tek tu i tamo koji zaostali oblačak žuri za svojim drugovima put juga. U visinama je jak vjetar, koji silnim zamahom raznosi snijeg na oštrim grebenima, a najviše vrhove kruni napola prozirnom sjajnom maglicom snježnih kristala. Od stanice krećemo skoro u istoj visini nogostupom, koji se slabo urezao u strmo pobočje Aiguille du Midi-a prama Plan Glacier-u. Nakon dvije-tri okuke gube naše Švabice kuražu, pa se praštaju i vraćaju na stanicu. Htjeli su doći do ledenjaka, ali kada su se sjetile, da će natrag morati same, prošla ih je volja od te avantine. Dražen kao prekaljeni kavalir fotografirao ih je, uzeo adresu i svečano obećao, da će im poslati kopije — ako se vratiti. Iznenadio sam se, kada mi je kasnije iskreno priznao, da ih je zbilja snimio i da nije — po običaju — »pritisnuo na prazno«.

Za nepuna pola sata bili smo na ledenjaku »Plan Glacier«, otkud se počinje ozbiljni dio puta sve do vrha. S kraja se ledenjak i ne raspoznaje, jer je posut sitnim i krupnim kamenjem i šljunkom. To traje kratko vrijeme, pa se odjedared ukazuje čisti plavkasti led, u koji su se uvalile prostrane grabe ili se urezale sasvim uske pukotine. Ni jedne ni druge nisu opasne, jer se one prve vide iz daleka, a u druge se ne može propasti. Zato tuda idemo još neosigurani. Međutim za pola sata postaju pukotine podmuklije, jer dolazimo na one »srednje«, koje su prekrivene, a i one veće nisu sigurne, jer su s kraja obrubljene slojem snijega koji ne drži. Vezali smo se na uže, metnuli tamne naočale i produžili s mnogo opreza preko Jonction-a prama Grands Mulets-u. Pukotine postaju sve mnogobrojnije, dublje i komplikiranije, a mostovi uslijed sunčane topline počinju popuštati. Mostovi su na ledenjacima onaj sloj snijega, koji prekriva pukotine i

koji omogućava prelaz. Dok nema sunca, ti mostovi su smrznuti i drže čovjeka koji prelazi po njima, ali čim sunce prigrije i počne da tali snijeg, opasnost je na svakom koraku, da turist propadne u pukotine, koje su već nebrojene žrtve pokopale u svojim ledenim dubinama. Dio uspona preko Jonction-a vodi kroz labirint ledenih stijena najrazličitijih oblika poput oštrih zubi, piramida, čunjeva i t. d. Uopće je ledenjak na tom mjestu nevjerljivo razbijen, sa bezbrojem pukotina, pa se zato tuda napreduje vijugajući između njih i tražeći bar donekle pouzdane mostove.

Oko jedan sat stigli smo u planinarsku kuću na Grand s Mulets-u (3050 m), koja je sagradena na uskom grebenu, što strši iz ledenjaka. Rijeka ledenjaka podgriza ga uporno s jedne i druge strane. Ostavivši led ulazimo nakon kraćeg penjanja po stijeni u kuću, koja je prilično tjesna. Dok sam ušao u skromnu »blagovaonicu«, opazio sam na prozoru praznu kutiju naših »Drina«, pa mi je bilo odmah jasno, da su se Celjani bavili ovdje. Opskrbnica mi je rekla, da su tu prenoćili i u 6 sati u jutro krenuli dalje, jer je onda bilo gore već lijepo vrijeme. Popili smo uobičajeni čaj, nešto pojeli i onda podvrgli strogoj i konačnoj reviziji sadržinu uprtnjača, jer je svaki gram manje u torbi dobro došao (ili bolje: otišao).

Kod usponâ na Mont Blanc obično se prvi dan dolazi do vole, a drugi dan prije zore u 1 a najkasnije u 2 sata kreće prema vrhu. To je zbog toga, što je površina ledenjaka preko noći smrznuta, pa je napredovanje mnogo brže, a nema ni tolike opasnosti od pukotina.

Unatoč tim jakim argumentima nama se nije dalo ljenčariti, pa smo odlučili, da odmah produžimo. Bili smo obojica u dobroj kondiciji. Dražen je počeo žaliti za onom pločom što ju je potrošio na Švabice, a to je bio najbolji znak, da je kod njega opet sve u redu. Uopće je on čudan čovjek. Dok se drugi obično junače pred turom i udaraju u prsa, a kad dođu u ozbiljnu situaciju, onda klonu, dotle je kod Dražena baš obratno. Prije ture govorи sa dužnim respektom o svakom ozbilnjom usponu, a kad dode sred opasnosti, postaje obijestan. Ja n. pr. prelazim na ledenjaku jedan sumnjivi most sa krajnjim oprezom, a on me osigurava. Onda dolazi on; samo pogleda, da li držim dobro uže, pa onda što je moguće neopreznije pregazi most i još dospije da ga po koji put probije cepinom. Tako mi je već mnogo sijedu vlas priskrbio na glavi. Bilo je dva sata poslije podne, kada smo se ponovno vezali pred kućom i spustili na ledenjak. Nakon nepuna pola sata susreli smo trojicu Celjana, koji su se vraćali u dolinu. Dosegli su bili visinu Grand Plateau-a, otkuda nisu mogli dalje radi rijetkog zraka u tim visinama, dok su ostala trojica — među njima Andriño — produžili prama vrhu. Mi smo se uspinjali dosta uporno i pošto smo prešli Petit Plateau, uspeli smo se na

Grand Plateau (4000 m). Ovdje smo i mi počeli osjećati veliku visinu. Čovjeku odjedamput ponestaje zraka, disanje postaje neuredno, a otvorena usta i raširene nosnice uzalud traže veću količinu uzduha. Srce neuredno bije, nastupa omaglica, a svaki korak staje mnogo napora. Kretnje postaju nevjerljivo spore i mlijave. Svaki metar na više povećava mnogostruko napore. Poslije svakih 10 do 15 koraka moraš stati i više minuta mirno disati, kako bi se organizam toliko oporavio, da se može dalje. Slabijima ovo postaje mjesto iskušenja, otkuda se mnogi pokajnički vraćaju u dolinu. Razumije se, da je planinarima koji idu kao mi bez vodiča i nosača daleko teže, jer prvo, valja biti u tom nepoznatom terenu na velikom oprezu radi pukotina i paziti da se ne zaluta, a drugo, nositi tešku uprtnjaču. Pred nama je vrh Mont Blanca, lijevo Mont Maudit (4465 m), a desno Rocher de la Tournette (4677 m), Bosses du Dromadaire (4537 m), Refuge Vallot (4362 m) i Col du Dom (4240 m), kuda se polako uspijemo. Naoblaci se, a sa vrhova duva hladan vjetar. Što se više približavamo sedlu, to je vjetar snažniji, a naše napredovanje sporije. Konačno smo na sedlu i zakrećemo oštro na lijevo prama Opervatorij i Refuge Vallot-u, koji su nam na dohvatu. Ovdje vjetar više nema nikakove prepreke, pa jakim udarcima bjesni preko grebena, po miloj volji mete snijeg po ledenjaku. Premda smo dobro obučeni, — ta poznajemo dobro ovu blagodat visokoga gorja, — ipak naskoro ne osjećamo ni ruke ni noge, a led nam probija kosti. Desni se obraz (sa strane vjetra) i nos smrzavaju; nemilosrdno stružemo po njima grubim skijaškim rukavicama. Konačno u pola devet na večer stižemo u Opervatorij (4362 m). Prvi je posao bio spašavati ruke, nos i uši, koje neštimice trljamo snijegom. To nam je i uspjelo, jer kasnije nije bilo nikakovih posljedica. Jedino su nam noge stradale, koje nismo odmah trljali. Nakon povratka kući nismo mjesecima osjećali palce, a meni su nokti na njima pocrnili i nakon par mjeseci otpali. Opervatorij, koji je inače zatvoren, bio je sada pun posjetnika. U njemu se nastanila filmska družba Berlinske firme Aafa što je snimala prvi planinarski ton-film »Oluje na Mont Blanc-u«, koji je kasnije i kod nas prikazivan. Primili su nas vrlo srdačno, a pogotovo simpatični Luggi, učitelj skijanja sa Arlberga, koji se ugodno sjeća jedne svoje učenice iz Zagreba, inače poznate naše sportašice. Tu smo našli i Andrina sa dvojicom drugova, koji su se uspeli taj dan dovolje. Nas dvojica nismo bili toliko umorni, koliko smo osjećali ogromnu visinsku razliku, koju smo taj dan prevalili. Za 11 sati uspeli smo se sa 1034 m na 4362 m, dakle gotovo tri i pol hiljade metara od prije podne do mraka. To je bilo ipak previše! Zato je bolje, da se čovjek drži »kućnog reda«, koji sam gore spomenuo.

Opervatorij privatno je vlasništvo braće Vallot, a gradio ga je

velikim žrtvama njihov pokojni otac. Prije je postojao jedan opser-vatorij na samom vrhu Mont Blanc-a, što ga je led u svome kretanju stisnuo, pa su svi aparati preneseni u sadanji opservatorij. Nekoliko metara više, kakovih pedeset koračaja udaljena od opservatorija stoji mala planinarska kućica, također vlasništvo braće Vallot. Refuge Vallot stoji na istaknutom vrhu stijene, koja se okomito ruši prama Grand Plateau-u.

U početku bilo se cijelo društvo stisnulo u malu kuhinju, gdje je gorjela vatra u štednjaku i bilo prilično toplo. Alpinski vodič Camill iz Chamonix-a, koji je ovdje domaćina, kuharica, soberica i t. d., talio je neumorno led za vodu. Nije nas najprije gledao baš suviše ljubazno, jer je mislio da smo Nijemci. Međutim kada je kroz moju šljivovicu i Zete saznao da smo Jugoslaveni, smekšalo mu se brzo srce, pa nas je čak ponudio i čajem. Društvo pomalo se razrijedilo, jer su nekoji otišli na počinak u susjednu sobu, a nekoji polijegali na zajedničko ležište u kuhinji, među njima i trojica Celjana. Vjetar je vani postajao sve žešći. Bio sam zadovoljan, da sam pod krovom i da mi čak nije ni hladno. Dražen je, dok smo došli, legao na zajedničko ležište, pa sam se nadao, da će tamo i ostati. Za sebe sam također priželjkivao malo slame, no za najgori slučaj bio sam spremam da pročućim noć na nekakovom sandučiću, koji mi je služio umjesto stolice. Sve moje misli i želje usredotočile su se samo u jednome: nikuda odavle! Osjećaj, da u neposrednoj blizini, tu odmah negdje iza kuće, u mrkloj olujnoj noći, vreba smrt na tebe, budi u čovjeku prirodni nagon za samoodržanjem, koji je jači od svega. Kod ostalih bilo je slično raspoloženje, no s tim dodatkom, da se je kod njih upravo bjelodano osjetilo odsustvo one divne nesebičnosti, koja je svojstvena pravom ljubitelju prirode. Kao potvrda takovog raspoloženja došla je informacija jednog našeg zemljaka, da ćemo nas dvojica morati u gornju kućicu na konak, jer da će oni moći noćiti ovdje blagodareći samo poznanstvu sa jednim članom filmske trupe. Pomoći svoga planinarskog druga u nevolji i podijeliti s njime i zlo, to je temelj planinarske religije! Kao jednome od iskrenih sljedbenika te naše religije bilo mi je teško, kada sam opazio, da ovdje svak misli samo na sebe i boji se, da se ne bi morao malo stisnuti na svom ležaju, kad bi njegov drug legao uza nj. Da je ovako radio naš Herbert, možda bi danas bio među živima, ali zato nosio bi na duši težak grijeh, što je napustio svoje drugove u nevolji. On je izvršio svoju planinarsku dužnost do kraja, jer je sa dvojicom drugova otišao u zajedničku smrt, makar ih je u životu prvi put vidi. Zato uspomena na njega, kolikogod teška, toliko je i svijetla.

Kuća je pod udarcima vjetra podrhtavala. I ako sam čas prije mislio, da bih mogao ubiti onoga, koji bi me pokušao istjerati, sada

sam bio sretan, što se mogu odavle skloniti. U duši mi je nastao takov prelom, da bih radije bio noćio na ledenjaku nego da ostanem tu. Pro-budio sam Dražena i vezao ga užetom. Onako bunovan nije znao o čemu se radi, pa je mislio da sam valjda poludio, kad se u takovojo noći spremam iz kuće. Nisam mu objasnjavao što se dogodilo, već sam mu utisnuo moj kraj užeta u ruku i rekao da čvrsto drži. Na pragu me je dočekao tako snažan vjetar, da sam se bacio potrbuške i tako se dovukao do iza kuće. Bura je udesila takovu paklensku muziku, da mi se činilo, kao da je đavo izaslao ovamo bataljun svojih vrugova, koji se iz mraka cerekaju i od veselja, što vide dvojicu izvrženih bijesnom elementu, izvode neku svoju zluradu sinfoniju. Dražen, koji me je dovre osiguravao iz kuhinje, došao je za mnom, pa smo onda pužajući u mrkloj noći došli nekako do gornje kućice promrznuti do kostiju. U kući smo našli četvoricu njemačkih alpinista iz Reicha. Od prvog momenta ponijeli su se kao pravi drugovi. Svakli smo cipele, navukli sve rezervne čarape i podijelivši bratski s našim drugovima gunjeve, legli do njih na drveni ležaj. Ova je kućica daleko izloženija nego opservatorij, jer je na vrhu stijene, pa se je s njome vjetar poigravao i nemilosrdno je tresao. Kako na njoj ima većih i manjih pukotina, bio je davolji orkestar ovđje potpuniji, a nije bilo ni suviše toplo. Unatoč tomu bili bismo brzo zaspali, da trojica među nama nisu imala t. zv. gorsku bolest. Naizmjence su bacali, a ja sam preuzeo dužnost da sa svojom električnom lampicom u danom momentu zasvijetlim, da tako očuvam uprtnjače i cipele, koje su ležale do nogu. U početku sam više puta badava zasvijetlio, jer se je sad jednom sad drugom samo uzrignulo, a bez razultata. Skoro mi se uho tako uvježbalo, da sam mogao točno razlikovati nedužno bacanje od onog stvarnog, kad je trebalo svijetla. To bi se još dalo podnijeti, no oni su imali razna priviđenja, vikali su, htjeli bježati i t. d. Razumije se, da u takvim prilikama nije o spavanju moglo biti govora. Noć se vukla u beskonačnost; vjetar, koji se od večera stalno pojačavao, postigao je oko 2 sata u noći orkansku snagu. Sablasno je urlao i tresao našim kućerkom, kao kakovom igračkom. Posavjetovao sam se sa Draženom, ne bi li se sklonili u Opservatorij, no došli smo do zaključka da je to isključeno, jer da smo se samo pokazali pred kućom, orkan bi nas bezuvjetno pomeo u dolinu. Zato smo odlučili ostati tu gdje jesmo, pa što bilo da bilo. Protiv običaja gučnuo sam malo jače prave naše manastirske, zapalio »Zetu« pa »hladno-krvno« čekao što će biti. Naši bolesnici prestali se bacati i buncati, pa samo tiho šapuću u strahu. Čovjek se privikava na sve, pa tako i mi na trešnju kuće, što me je konačno lijepo uspavalo. Spavao sam dva sata i priznajem da sam bio zadovoljan, kad sam video da sam još na ovome svijetu. Bilo je već svijetlo, pa sam mogao

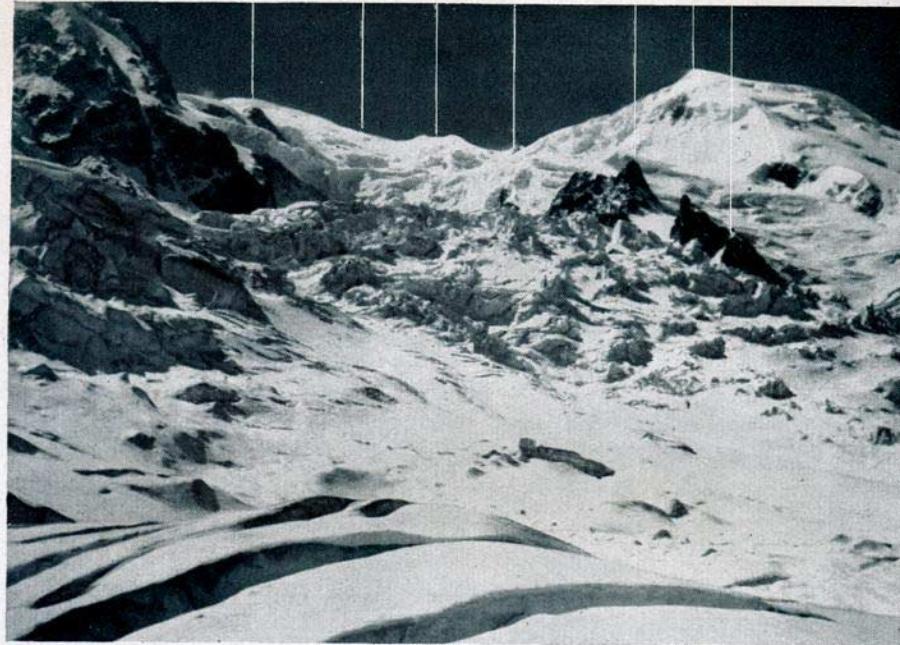

Foto: F. Draženović
MONT BLANC: POGLED SA LEDENJAKA BOSSONS PREMA VRHU

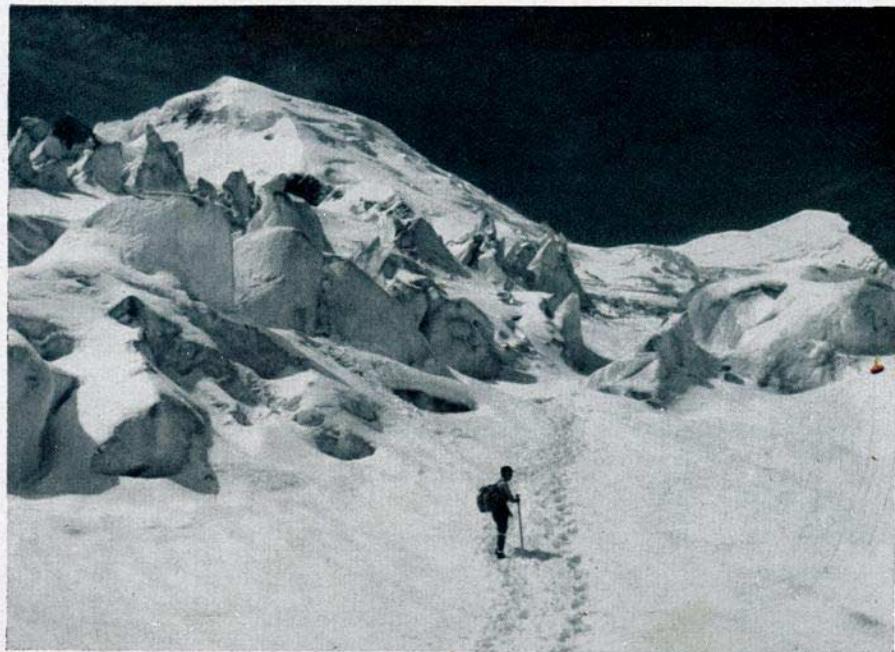
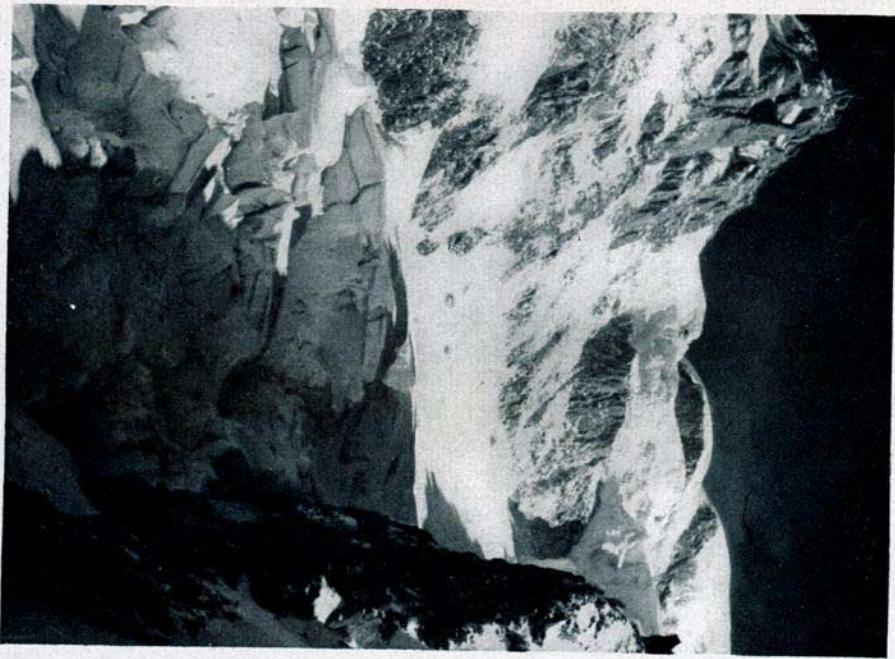
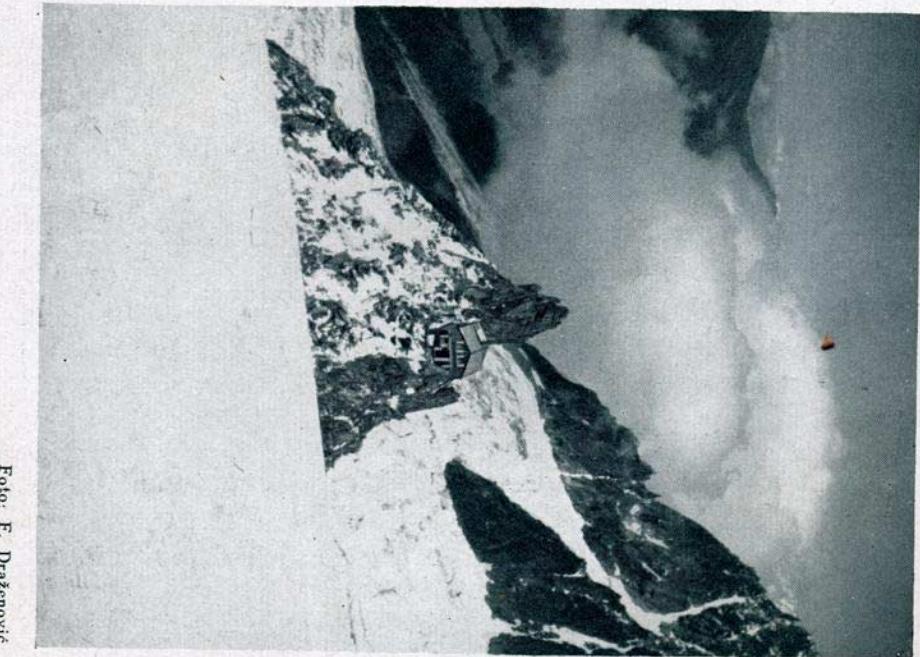

Foto: F. Draženović
MONT BLANC: POGLED NA JONCTION I NA DOME DU GOUTER (LIJEVO)
I NA AIGUILLE DU GOUTER (DESNO)

MONT BLANC: POGLED SA GRANDS MULETS NA
MONT MAUDIT (LJEVO) I VRH MONT-BLANC-A (DESNO)

MONT BLANC: CHALET—HOTEL DES GRANDS MULETS

točnije da promotrim naš apartement. Jedan dio kućice zauzimala je velika hrpa snijega, koja je dobro došla da se u nju usade cepini, da posluži za »nusprostorije« i konačno kao najpodesnije mjesto za kuhanje čaja. Drugi dio kućice zauzimao je drveni ležaj na kojem smo počivali. Kad je vjetar nešto popustio, strugnuli smo u Opervatorij. Vani je pao dubok snijeg, a bila je takova magla, da se nije vidjelo ni na pet koraka.

U opervatoriju smo ostali cijeli dan u vanredno zanimljivom razgovoru sa »glumcima« Dra Arnolda Fancka, režisera poznatih svjetskih filmova »Matterhorn« i »Sveta Gora«, koji su se i kod nas prikazivali. Film što su ga snimali trebao je da nosi naslov: »Zvijezde iznad Mont Blanc-a«, međutim je to poslije promijenjeno u »Oluje na Mont-Blanc-u«. Taj se film prikazivao prošle zime i kod nas. Imao sam prilike čuti, kako neupućeni govore, da su oni ledenjaci, pukotine i t. d. sve same kulise. Međutim to ne stoji, jer je sve — osim unutrašnjosti Opervatorija — snimljeno na terenu. Rist Sepp, koji je imao glavnu ulogu, tužio nam se sa ostalima, koliko je zamorno snimanje u tim visinama radi rijetkog zraka (i ako su se već aklimatizirali) i radi toga, što si svaki korak moraju osiguravati. To je bio već 25. dan što su se bavili na Opervatoriju. Pričali su nam o vrlo interesantnoj ulozi znamenitog njemačkog avijatičara Udetu, koji kruži sa svojim laganim avionom iznad Opervatorija, pa se je čak i spustio na Col du Dom (4240 m). U jednome su se svi skupa slagali: što prije u dolinu! Naužili su se lijepih vidika, oluja, dereza, Camill-ove košte i svega drugog što im je tu stajalo na raspolaganju.

Oko 10 sati prije podne stigla su dva vodiča s jednim Englezom sa Grands-Mulets-a, od kojih smo saznali da magla počinje tek par stotina metara niže. Htjeli su na vrh, no dok su izašli na sedlo pod Opervatorijem, vidjeli su da to nije moguće radi snažnog vjetra i magle, pa su se na kuću uspeli samo zato, da se malo ugriju i odmore. Nisu niti skidali dereza, a niti su se odvezivali, već su bojeći se još lošijeg vremena krenuli naskoro u dolinu. Andriño i njegovi drugovi odrekli su se vrha, pa su im se priključili i sišli u Chamonix, otkuda su sva šestorica krenuli na francusku rivijeru. Nama se nije micalo. Proći tolike pokrajine od kuće i biti 448 metara (molim, da mi se oprosti što ne znam točne centimetre) ispod vrha Mont Blanc-a, a ne doći na nj, činilo nam se kao pričljivo neracionalno planinarenje. Ta valjda će i taj vjetar jedamput sustati, a magle se zaželiti većih visina, pa nas pustiti na vrh! Bio sam već potpuno aklimatiziran, pa sam se uz peć sa dovoljnom zalihom cigareta sasvim dobro osjećao. Nezgodno je bilo samo to, što smo za piće imali jedino sniježnice, koja nije suviše ukusna. Dražen je naše kuhalo za spiritus i čaj pustio na Grands-Mulets-u,

jer mu se činilo preteško, pa nismo mogli kuhati čaja, a od stvari protiv žeđe imali smo Gavrilovićevu salamu, sardelice i sir. Ja sam si pomagao pušenjem, dok je Dražen nepušač, pa sam uživao promatrujući ga, kako glođe komad leda i sentimentalno gleda Fanckove ljude, koji su svaki čas pili čaja. Tako je prolazio dan i polalo se došljala noć. Sa nastupom noći izgubio je vjetar svaki stid, jer je otvorio sve svoje ventile i duvao opet svom snagom. Iskusni Camill zabrinuto je promatrao »strop« kuće. Zapitan odgovorio je, da bi za sve nas bilo fatalno, da vjetru uspije otkriti samo komadić krova, jer bi ostalo išlo brzo. Što se mene tiče, ja sam bio prilično miran, jer sam u tom pogledu potpuni fatalist. Ako mi je suđeno da ostavim glavu ovdje, tome i onako ne ću izbjegći, a ako nije, onda ću gledati da se naspavam. Dvojica Nijemaca nisu kroz cijeli dan dolazili k sebi, no ipak su bili dosta mirni. Međutim se sa mrakom i olujom vraćalo kod njih stanje od prošle noći, pa sam zato kavalirski odbio ponudu domaćine, da svi spavamo u kuhinji. Znao sam da i onako ne ću moći igrati opet ulogu milosrdne sestre, jer se san objesio svom težinom na očne kapke, pa je dovoljno samo leći i već ću spavati. To ipak nisam mogao riskirati da sutradan nosim cijelu opremu u kemičku čistionu, pa sam zato radije odlučio da spavam opet u gornjoj kućici. Dražen je također dijelio moje mišljenje, a druga dvojica Nijemaca pošli su s nama pod izlukom, da će tako bolesnicima biti komotnije. Ja sam ih razumio. Stisnuli smo se na tvrdom ležaju i prospavali gotovo cijelu noć unatoč pobješnjelom elementu.

Neuspjeli uspon na vrh i uzmak na Grands Mulets.

Druge jutro (24. VII.) oko 7 sati vjetar je sasvim popustio, a kroz maglu se osjećalo sunce. Mislili smo da će vrh biti čist, pa smo se brzo spremili na put. Ponijeli smo samo fotografiski aparat i nešto šećera. Za nama su pošla i trojica Nijemaca. Bilo je sve zaledeno, pa su nam dereze odlično poslužile. Uspeli smo se po vrlo strmom grebenu na Bosses du Dromadaire (4537 m) i produžili do pod Rocher de la Tournette (4677 m, gdje dolazimo na najteže i najopasnije mjesto na cijelom usponu. Greben se ovdje posvema suzuje, pa treba poći po samoj oštreci od čistoga leda, a lijevo i desno zjape ogromne dubine. Oprezno prelazimo to mjesto, osiguravajući se dobro užetom. Vrijeme se već od početka puta kvarilo i odjedared se nadosmo sred jake snježne vijavice. Nijemci se vraćaju već ispod ovog eksponiranog mjesta pa zovu i nas. No mi bismo sada, kad smo prešli najgore, ipak htjeli na vrh i produžujemo put. Međutim je vjetar sve snažniji a vijavica gušća. Na velikim planinarskim tamnim naočalima hvata se led, pa ne vidimo

gotovo ništa, a ruke, noge, nos i lice ne osjećamo. Ipak razum pobjedjuje srce i volju, pa se vraćamo i ako nam do vrha manjka u svemu nešto manje od 150 m visinske razlike. Skoro smo na onom oštrom ledenom grebenu, preko kojeg prelazimo sa mnogo opreza i sa još više sreće. Vjetar zaustavlja dah i poigrava se s nama. Snijeg, led i magla slila se u jednu sivu masu, a ne vidi se prosto ništa. Na užetu smo u razmaku od par koraka, ali ni jedan drugog ne razaznajemo. Prodiremo dalje u neizvjesnost magle, a misli se nohotice vraćaju pokojnom Herbertu. Bog zna, možda je tu negdje u blizini? Opasnost je toliko neposredna, da se tek najvećom koncentriranošću volje uspijeva izbjegći fatalnoj izvjesnosti smrzavanja. Kad sam na par koraka opazio tamnu siluetu Refuge Vallot-a, obuzela me je divlja radost. Da smo sretno stigli do kuće, pripisujem više sreći nego svojoj planinarskoj spremi, iskustvu itd., jer u ovakovim prilikama sve to ne znači ništa. Držim da je ovaj silazak bio jedan od najuzbudljivijih momenata u mojim ovakvim doživljajima prilično obilatim turama.

U kući smo saznali za jednu tragediju, koja se je odigrala nedešteko nas. Dvojica od najboljih francuskih alpinista, Rey i Azéma, uspeli su se dan prije, zavarani visokom maglom, sa strane Bionassay-a i na grebenu zapeli u magli, koja im nije dala dalje.

Noć su sproveli u šatoru, a u jutro pokušao je Rey da nade Refuge Vallot. I ako vrlo dobro poznaće cijeli kraj, sigurno bi bio stradao, da nije zadnjim silama počeo dozivati. Slučaj je htio da je jedan od filmske grupe baš taj čas izašao pred kuću da uzme leda za vodu i čuo dozivanje. Počeli su mu dovikivati i tako je po glasovima došao do pod Opservatorij potpuno iznemogao. Dobačili su mu dugo uže i dovukli ga do kuće. Oči su mu već bile potpuno ukočene, a udovi smrznuti. Mogao je reći samo otkuda je došao i da je negdje u magli Azéma. Snijegom su ga trljali preko dva sata, dok je donekle cirkulacija počela da funkcioniра, ali čini se da će ostati bez svih prstiju na ruci. Do drugi dan nije uopće dolazio do svijesti. Dvojica ponajboljih švicarskih vodiča od filmske grupe pokušali su naći Azéma-u, no nisu se usudili dalje od četvrt sata od kuće, a put su si markirali zabodenim skijaškim štapovima. Unatoč tomu dugo se dozivalo, dok su premrzli našli kuću. Azéma nije ni sljedećih dana pronađen. Smrt ga je presrela negdje na ledenjaku.

Poslije podne vrijeme se donekle smirilo. Četvorica Nijemaca su također definitivno napustili uspon na vrh, pa su uzeli dva vodiča iz filmske trupe i sišli u dolinu. Meni je nestalo šljivovice, a i hrana je bila na izmaku. Filmaši su također otvorili »željezne porcije«, jer im očekivani transport hrane nije stigao radi nevremena,

pa se ni s te strane nije mogla očekivati pomoć. Međutim bi još jedan dan mogli bili izdržati, no kako je Camill kao domaći čovjek tvrdio, da će nevrijeme potrajati i sutra, odlučili smo nas dvojica, da se spustimo na Grands-Mulets, da obnovimo zalihe i da sačekamo ljepe vrijeme. Lutajući po magli ipak smo pogodili na kuću, kamo smo stigli u 6 sati na večer. Tu smo se još vezani napili limunade i nakon tri dana malo utazili žedu. Poslije večere svirao je jedan vodič harmoniku, pa je bilo prilično veselo. Sa inače veoma zagrivenom opskrbnicom otplesao sam jedan valcer, a sa njenom sluškinjom neki neodređeni ples u dvočetvrtinskom taktu (to je bio od prilike kao neki plesni esperanto). Legli smo rano. Ali ja nisam ni zadriješao, a već su me zubi počeli očajno boljeti. Kako smo već treći dan bili u visinama, gdje se diše raširenim nosnicama i otvorenim ustima, grđno sam si nahladio zube, koje nisam »dospio« popraviti kod kuće. Iza pola noći pokušavao je san da me shrva, pa sam onako u polusnu sjedio na zubarovu stolcu, koji je sa »borerom« tako čvrsto zavratio, da sam se opet našao budan na slamnjači. Kao za inat noć je bila potpuno mirna. Da je bilo barenošto od one muzike s Opservatorija, prošla bi noć prije.

U jutro sam bio prvi u blagovaonici, čvrsto omotan preko lica »vikelgamašom«. Vrijeme je bilo upravo idealno. Ni daška vjetra, a nebo potpuno vedro. Počeo sam proklinjati Camill-a, koji je skrio, što nismo sada bili već na povratku s vrha. No šta ćemo, nije preostalo drugo, nego se pred kućom sunčati i čekati slijedeću noć, jer se na uspon preko dana radi novog snijega od preko metar visine nije moglo ni pomicati. Sjedeći na klupi slušao sam tutnjavu nebrojenih usova (lavina) kroz cijeli dan sa Mont Blanc du Tacul-a (4248 m), Aiguille du Midi-a (3842 m) i ostalih vrhova. Fantazirao sam o tome, kako bi bilo divno da mogu svoje bolesne zube nekako podmetnuti jednome od tih usova, pa da mi ih onako sa kojih stotinu tona svoje težine jednostavno ostruze sa vilicom. Oni kao da su osjetili što im želim, pa su mi vraćali milo za drugo, činilo mi se, kao da si jedan od njih sa kilometar dugačkim svrdlom buši svoj rođeni korijen, a drugi da se udara nekim maljem u odmjerenu taktu. Kad im se učinilo, da su me dovoljno namučili, onda su se smilovali i — izmijenili uloge. Unatoč svemu tome divio sam se vanrednom vidiku koji se pruža s kuće na okolne alpinske velikane, na ogromne poljane ledenjaka, koji su kuću sasma zakružili, i konačno na Chamonix sa tamnom dolinom. Pred veče je opet bilo sve u magli. Međutim huka aeroplana iznad Mont Blanc-a kazivala je da je gore vedro. To je bio avion firme Potez, koja priređuje izlete na — ili bolje: nad — Mont Blanc, sa aerodroma u Le Fayet-u. Sa avijonom leti poznati avijatičar Thoret,

koji je do danas već preko 1300 puta uzletio na kružni let iznad Mont Blanc-a. Za let od jednog sata plaća se 500 franaka, a ima i kraćih i jeftinijih letova. Poslije večere zatražili smo račun, jer smo odlučili da iza ponoći krenemo put vrha. Kada sam ugledao svotu računa, — kao odsječeno — prestali su me boljeti zubi. Ni sam vjerovao svojim očima i nisam mogao shvatiti, da smo od sinoć potrošili slovima: pet stotina i pedeset franaka. Ja nisam gotovo ništa mogao jesti, osim što sam popio koji čaj i dva tri puta čašu vina, pa je ipak konačno ispalo tako, da sam ja više potrošio od Dražena, koji se prilično hranio.

To je prema onoj: jeo ne jeo, račun platiti moraš! Bio sam u kući na Adlersruhe pod Grossglocknerom, koja leži na 3465 m i u Brandenburger Haus-u pod Weiskugl-om koja leži također za par sto metara više, pa su ipak bile neprispodobivo jeftinije od ovog čuda ispod Mont Blanc-a. Da se nekako regresiram, savjetujem svima onima — osim dabome imaocima debele kese — koji kane na Mont Blanc, da se ove kuće kane kao vrag tamjana. Pomalo sam se bio smirio, jer sam za oduzetu Zubobolju odračunao 200 franaka. Dražena nisam još nikada vidio tako utučena kao to veče. Da smo se našli na dnu kakove pukotine ledenjaka, sigurno ne bi pravio tako kiselo lice kao tu, kada je morao platiti onako papren račun. Žurno sam se spremio na počinak, jer je nakon neprospavane noći i nepojedenog dana (t. j. nisam jeo preko dana) trebalo misliti na hitno prikupljanje energije za sutrašnji juriš. Onako izmučen i sanjiv našao sam se skoro na slaminjači i zaspao. Ovo »zaspao« sam napisao samo radi toga, da ispadne logična rečenica. Međutim u stvari je bilo tako, da čim sam legao, počeli su zubi svoju staru pjesmu. Ja čak držim, da s njom nisu ni prestali, samo što sam valjda radi računa zaboravio na njih. O spavanju opet ni govora. Dražen je pored mene vrlo nemirno spavao. Sigurno je sanjao o najstrašnjem događaju sa ove naše ture — o računu! Vrijeme je prolazilo, a ja sam razmišljao, hoću li moći sutra uz ovakove prilike izdržati. Konačno sam se odlučio da dva veramona, koja sam čuvao za krajnju nevolju, progutam i zaspim na 2—3 sata. Već sam si počeo sugerirati, kako osjećam njihovo djelovanje, kada se jedan vodič pored mene malo protegne, zapali šibicu da pogleda na sat i onda zapali svijeću, pa poče buditi svoga klijenta, jer je veli 1 sat prošao. Za par minuta bili smo svi na nogama (To je bio početak dana 26. VII.).

Na vrh Mont Blanc-a i silaz u Chamonix

Popili smo čaj, spremili uprtnjače i navezali se na uže, a ja sam glavu obložio rezervnim vunenim čarapama i onda sve to povezao

jednim šalom. Oko 2 sata u jutro krenuli smo put vrha uz svjetlo električne lampice. Noć je bila gotovo bez vjetra i potpuno jasna. Sve je bilo smrznuto, pa smo brzo napredovali. Duboko u dolini sjaju se električne sijalice Chamonix-a kao jato krijesnica. Na Petit Plateau-u počinje svitati. Teškoće sa disanjem ni iz daleka nisu onako jake kao kod prvog uspona, jer smo se već aklimatizirali.

Foto: F. Draženović

REFUGE VALLOT: VODIČI SPUŠTAJU RANJENOG REYA U DOLINU

Na opservatoriju našli smo grupu vodiča, koja je došla po bolesnog Rey-a. Spakovali su ga na specijalne saonice za spasavanje, koje su pridržavali užetima i tako ga spremili u Chamonix. Filmska trupa spremila se na snimanje na Dome du Gouter (4303 m). Na opservatoriju smo se dulje vremena odmarali i oko 10 sati krenuli već prije opisanim putem na vrh. Dvije partije, koje su jutros s vodičima krenule za nama, stigle su do Gr. Plateau-a, gdje su se sve do sada

odmarale. Čini se da nisu mogli dalje, pa smo ih gledali, kako se kao sitne crne točkice vraćaju po ledenjaku u dolinu. Nepovjerljivo promatram nebo, koje je doduše još uvijek potpuno jasno, ali kako u visokom gorju znade za čas da nastane nevrijeme, bojimo se spravom, da nam i opet kakova vijavica ne spriječi uspon. U takovoj nervozi žurimo se (ako se uopće može ovdje govoriti o kakovoj žurbici) da se što prije dohvativimo vrha. Tek danas vidimo, kuda smo prije dva dana prolazili i kakvoj smo opasnosti bili izloženi. Snježne »strehe« što se sa grebena i po nekoliko metara nadnose nad pre-pade, vanredno su opasne, jer čovjek lako zađe predaleko preko grebena i stane na strehu, koja se pod povećanim teretom odmah odvali i u masi snijega ponese sa sobom čovjeka u provaliju. U onoj magli mi nismo uopće raspoznavali one strehe na grebenu Bosses du Dromadaire i hodajući po njima nismo ni nazirali ovu opasnost, koja nam je prijetila. Ovdje sam se uvjeroio, da naša narodna riječ, da Bog čuva dijete, pijanca i planinara, zbilja vrijedi. Ono naj-šakaljivije mjesto na grebenu, o kojem sam već govorio, prelazimo danas sa lakoćom. Nema vjetra, nema magle, a kamo li kakve snježne vijavice, pa nam je to mjesto sada igračka, premda, među nama rečeno, ipak čvrsto stežemo u šakama naše uže i jedan i drugi. Skoro izbijamo na greben samoga vrha, duž kojeg se nadnijela neprekinuta streha sve do vrha. Sada smo već uvjereni, da nas ništa više ne može zaustaviti do vrha. Moramo se držati točno oštice grebena, jer se lijevo i desno ruše užasne strmine, kojima se ne vidi kraja. Malo je nelagodan osjećaj na takovoj strehi, jer čovjek nikada ne zna, nije li stao koji prst predaleko i ne će li takova gromada pod njim da popusti. Međutim ne mislimo mnogo na opasnosti, kad je pred nama davno željkovani vrh, za koji smo se toliko borili i izlagali glavu. Strmina popušta, a greben postaje gotovo vodoravan. Brzo napredujemo, dok naskoro ne opazimo, da se već spuštamo polako na drugu stranu. Okrenemo se i tek sada vidimo, da smo vrh već prešli! Vraćamo se na njega.

Konačno smo dakle ipak na Mont Blanc-u! (26. VII. u 12 sati). Jedan drugarski stisak ruke, a pogledi lutaju sa strahopočitanjem u neizmjerne daljine i dubine...

Tek nakon duljeg vremena dolazimo do riječi. Govorimo istovremeno i ne slušamo jedan drugoga. Svaki daje na svoj način izraza svom unutarnjem oduševljenju i ushićenju. Konačno se malo pribiremo, pa sa kartom u ruci određujemo doline, gorja, vrhove, jezera, rijeke i mjesta što se prostiru oko nas i ispred nas. Vidik je upravo grandiozan. Mnogobrojne gorske skupine, pa i najveći vrhovi zibili su se u gorske lance, pa se tako pojedine skupine točno razlikuju. Pogled obasiže gotovo sve francuske i švicarske

Alpe. Najbolje se ističu Peninske ili kako ih u Wallis-u zovu Walliske Alpe. U ovima se ističe visoki vrhunac Gr. Combin-a (4317 m), a gore oko Zermatta blještavi trokut Weishorna (4512 m), znameniti Matterhorn (4505 m) i moćna skupina Monte Rose (4638 m). Dalje prema jugu Alpe se naglo spuštaju u daleke ravnice rijeke Pada. Više prema sjeveru nanizale su Bernske Alpe svoje vrhunce, a od njih na sjevero-zapadu proteže se znatno niže Jura gorje. Sa Mont Blanc-a prema sjeveru spušta se pogled niz široke ledenjake Mont Blanc-a, što se gube u dolini Chamonix-a. Sitne kuće pojedinih naselja rasijane su u zelenoj dolini, kojoj bljeskavi tok malene rječice Arve označuje jasno smjer pada. Veliki hoteli u samom Chamonix-u, što su poput nekih bijelih gljivica izrasli među starim drvenim kućama, bjelasaju se u sunčanom danu upravo 4000-metara niže podno naših nogu, a vrh Mont Brevet-a (2525), najglasovitijeg razgledišta Mont Blanc-a za brojne posjetioce Chamonix-a, duboko je pod nama prignuo glavu pred Kraljem Alpa. Zaustavlja nam se pogled na sjajnom trapezu visokoga Dent du Midi-a (3260 m) vrha toliko karakterističnoga za ženevsko jezero. Među mnogobrojnim vrhuncima francuskih i talijanskih Alpa, što su u ogromnom nizu okružili Mont Blanc sa zapada i juga, ističe se kolosalna i lijepa grupa Gr. Paradiso-a (4061 m) okrunjena danas sitnim maglama, što ih visoki vjetar skuplja oko najviših vrhunaca.

Nakon brojnih fotografija ove danas upravo bajoslovne panorame (ta bio je nakon mnogo vremena pravi i zbilja lijepi dan!) fotografiramo se još i međusobno, kako bi nam još nakon mnogo godina ove slike dočaravale svu ljepotu ovoga toliko rijetkoga dana u našem životu. Ne ćemo se trebati izgovarati na maglu, kao što to često čine oni, koji nijesu ni vidjeli vrha, a ipak ne smiju da to kasnije jasno priznaju. Ovako smo i mi mogli glatko ustvrditi da smo bili na vrhu prije dva dana, a pogotovo prije tri godine, kad u visokim kućama za vrijeme onih silnih nevremena nije bilo uopće žive duše. Ali ostavimo ovake stvari, koje zaista na koncu nisu ni od važnosti, jer ono najljepše, ono nutarnje zadovoljstvo i onaj lijepi doživljaj, što ga čovjek za čitav svoj život ponese sa sobom u dolinu, toga ne može imati onaj, koji ovakav uspon nije proživio u sve detalje. A to je na koncu i ono, što pravoga planinara uvijek na novo zove i mami na ove ledene velikane.

Još jedan pogled naokolo sa željom, da nam oči za svagda što vjernije prenesu u sjećanje ovu čarobnu sliku, pa onda krećemo nizbrdo. Domahujemo filmašima na Dome du Gouter-u, koji su nas zagledali na vrhu i javili nam se. Istovremeno s njima stižemo na opservatorij.

Pušeći naše »Zete« vrijeme je u ugodnom razgovoru brzo pro-lazilo. Odjedamput ču se huka propelera iznad same kuće. Glavni junak iz filma za čas je u propisnom »kostimu« i trči pred opservatorij, jer će ga sa aviona snimati. Osim njega ne smije niko napolje, jer na platnu treba da se vidi samo meteorolog u vječnom ledu. Mi radoznalo provirujemo kroz prozorčice i gledamo aeroplan, koji se opet vraća i leti tik iznad krova. U njemu operater grozničavo okreće aparat. To se ponavlja i onda se brzo iznose aparati iz opservatorija, pa se snima avion. Makar nisam čovjek od filma, ipak sam se u toj sredini odjedared osjetio i ja nekom »zvijezdom« (možda radi one visine) i bila mi je jedina želja, da i mene snime. Po svoj prilici iz one božanske umjetničke zavisti nisu mi to htjeli priuštiti. Ipak sam bio zadovoljan, jer sam kasnije opazio, da je pred kućom ostao moj cepin, dereze i uže, što su lijepo sve snimili. Za početak je i to dosta, najprije uže, a poslije eventualno i ja na užetu...

Nerado se spremamo na povratak u dolinu, jer su naši novi znanci vanredno simpatični ljudi, pa smo se već toliko sprijateljili, da nam rastanak s njima teško pada. Srodne su to planinarske duše, pa bi se svima mili razgovori protegli u beskonačnost. Ostavljajim im svu svoju zalihu cigareta i šljivovice, koja je dobro došla simpatičnom operateru Schneebergeru, kojeg su mučili zubi kao i mene. Sa nekim se u zadnji čas dogovorim za nekoliko penjalačkih partija u našim Alpama. Iz literature poznaju oni dobro naše Alpe pa su se obradovali našem poznanstvu, jer ih je već davno vukla želja u naše Alpe, a naročito na sjevernu stijenu Triglava.

Brzo se praštamo od naših novih prijatelja, sa tugom u srcu praštamo se od Kralja Alpa, koji nam je u ovo nekoliko dana uza sve strahote nevremena i vijavica ipak konačno pokazao i svoje prijatno lice.

Po četvrti put prolazimo istim pravcem, pa već sasma dobro poznajemo lakša a i teža mjesta na putu. Poslovična mana svih uspjelih partija pokazala se i na nama, jer smo hodali prilično ne-oprezzno i svaki čas probušili po koji most. Ispod Grand Plateau-a zaglibio je Dražen malo ozbiljnije u jednu pukotinu, pa se nakon toga pribiremo i nastavljamo s više opreza. Prelazimo preko usova nevjerojatnih dimenzija, koji se sjurio niz stranu Dome du Gouter-a. Na Grands Mulets stižemo u rekordnom vremenu od dva sata. Tu smo kupili naše stvari i krenuli prama Stations Glacier-u. Uspinjača nije više radila, pa smo produžili nogostupom u dolinu i stigli u Chamonix oko 11 sati noću veoma umorni. Nije ni čudo, ta prešli smo taj dan 5600 metara visinske razlike (sa 3.000 na 4.800 i natrag na 1.000 m visine). Kada smo stigli u Hotel Balmat, nastala

je prava uzbuna, jer su svi mislili da smo stradali. Nije nas bilo cijeli tjedan natrag, a jučer se pročulo da su dvojica stradali na Mont Blanc-u, pa se je dobra Švicarka odmah interesirala u birou alpinskih vodiča s kime smo otišli. Kad je čula, da nismo uzeli vodiča, bila je uvjerenja, da su se njezine slutnje ispunile, pa se spremala da sutradan brzojavi »Sljemuenu« da smo zaglavili. Ja sam joj se ispričao, da nismo našli biro-a vodiča, pa da zato nismo ispunili naše obećanje. Večerali smo dva-tri kolača i nekoliko boca dobrog francuskog vina. Unatoč silnom naporu jesti se nije dalo, ali se zato pilo na veliko. Sto puta se lakše podnosi glad nego žeda, a mi nismo imali drugo kroz sve to vrijeme nego snijega ili sniježnice, pa smo zato nastojali da sada sve nadoknadimo. Nakon nekoliko neprospavanih noći, zubobolje (koja me u dolini prošla) i tolikih napora, zaspao sam obučen odmah dok sam ugledao krevet.

Drugi dan sam se probudio oko podne, pa sam se tek sada svukao. Onda je nastalo brijanje i pranje, koje se je isplatilo, jer se tjedan dana nismo umivali, već samo mazali raznim vazelinima. Poslije ručka spremili smo se na put i krenuli po podne u Ženevu. Nakon nekoliko dana uzaludnog čekanja oko ženevskog i Vierwaldstetskog jezera na ljepše vrijeme za još neke uspone u Švicarskoj krenuli smo preko Austrije u domovinu sa željom, da se u životu bar još jedamput vratimo na Mont Blanc.

Literatura: Wilhelm Lehner: »Die Eroberung der Alpen«. München 1923.

Dr. DINKO VITEZIĆ:

SUŠAK

PLANINARSTVO U HRVATSKOM PRIMORJU

Još uvijek nema kod nas dovoljnog interesa za vrlo važno pitanje razvitka planinarstva u Hrvatskom Primorju. Medutim baš sa turističkog gledišta morala bi se tom pitanju posvetiti osobita pažnja, jer je s time u vezi i sve to veći posjet stranaca kod nas, budući da Hrv. Primorje razvitkom planinarstva dobiva još više na privlačivosti naročito za internacionalnu svoju publiku.

Za razvoj pak planinarstva dani su u Hrv. Primorju svi preduvjeti, pa ovisi samo o privatnoj inicijativi kao i o državnoj pripomoći, da se i u tom pravcu postignu najbolji rezultati.

Uzduž čitavog Hrv. Primorja, a u neposrednoj blizini morske obale proteže se veličanstveni i s planinarskog gledišta vrlo zanimljivi lanac gora i to počevši od Obruča (1377 m) nad Sušakom i njegova gorskog sklopa pa preko Risnjaka i Velike Kapele čitavim golemlim masivom Velebita. Pruža se tako prilika svakome posjetiocu naših glavnih kupališnih mjesta, da se za par sati sa morske obale uspne na visoke planine, sa kojih se pruža neopisivo lijep i dalekosežan pogled s jedne strane na Jadransko more i njegovo otoče, a s druge na zasumljeni Gorski Kotar i sve obližnje hrvatske planine čak do dalekih Julskih i Kamničkih Alpa, Karavanaka te Visokih Tura i Apeninskog gorja. Nema valjda

u Evropi tako harmoničnog spoja užitaka, što nam ih pruža more, sa onima čisto alpinskog karaktera.

Dužnost je stoga svih onih, kojima na srcu leži sve to veći procvat naših kupališnih mjesta, da baš zbog toga razloga posvete naročitu pažnju razvoju planinarstva (alpinizma) u Hrvatskom Primorju.

Kao polazna izletnička točka za posjet primorskih planina dolazi u prvom redu u obzir Sušak, glavna luka gornjega Jadrana, koji je također vrlo važan i sa turističkog gledišta, jer ima zanimljivu i izletima bogatu okolicu, a naročiti pak interes zaslužuje gorski kraj, koji nedaleko Sušaka leži.

Dvije glavne ceste koje Sušak vežu sa unutarnjošću jesu: znamenita Lujzinska i Dorotejska cesta. Uzduž tih cesta odnosno nedaleko njih nalaze se također najljepša planinska izletišta. Idući Lujzinskom cestom pruža nam se putem najprije vidik na donji tok krške rijeke Rječine, koja se tu jedva jedvice probija kroz silne kamenite visove i pećine. Oko 7 km udaljeno od Sušaka leži oveće mjesto Čavle na početku legendarnog Grobničkog polja. Odатle je divan pogled na gorske velikane, koji sa sjeverne strane okružuju Grobničko polje, a u prvom se redu ističe među njima dugi rastrgani hrbat ponosnog Obruča (1377 m), ispod kojega je na visini od 1.118 m sušacka podružnica Hrvatskog planinarskog društva »Velebit« podigla još 1926. g. prostranu planinarsku kuću, koja je čitave godine opskrbljena. Iz Čavala stiže se preko turistički zanimljivog Grobničkog polja do planinarske kuće za tri sata laganog hoda, a od kuće do vrha Obruča za $1\frac{1}{2}$ sata. Put se može skratiti autom do podnožja brijega (11 km od Sušaka), a odavde se za 2 sata dolazi do planinarske kuće. Od planinarske kuće mogu se praviti vrlo zanimljivi izleti i usponi osim na Obruč još na planine Fratar, Suhu Vrh, Pakleni, Osoje, Grleš i Crni Vrh, sve vrhunci oko 1.350 m nadmorske visine. Pogled sa njih je divan i dalekosežan, jer se s jedne strane pruža Jadransko more sa svojim mnogobrojnim otocima, a s druge strane vide se planine i vrhovi Hrvatskog Krasa i Gorskog Kotara, Risnjak, Kranjski Snježnik, Učka, dok se pogled ne izgubi za vedrog dana sve do Julskih i Kamničkih Alpa te Karavanaka.

U blizini planinarske kuće nalazi se s prirodnih ljepota glasoviti, a s geološkog gledišta vrlo zanimljivi duboki gorski prodror zvan Pakleni. To je visoki divlje romantični gorski kraj, u kojem se nalazi na stotine vrtića, gudura, ponora te raznih bizarnih vrhova i vršića. Taj kraj nazvan je »hrvatskim Koloradom«, jer makar i u manjem opsegu pokazuje neke njegove karakteristike (vidi potanji opis u »Hrv. Planinaru«, god. 1928. broj 1).

Idući dalje od mjesta Čavle preko Grobničkog polja Lujzinskom cestom dolazi se do mjestanca Kamenjak (16 km daleko od Sušaka), od kojega ide dobra no prilično strma automobilska cesta do visokog gorskog plato-a nazvanog Platak (1111 m), okruženog krasnom crnogoričnom šumom. Tu se nalaze zgrade i lugarnice vlastelinstva Thurn-Taxis. Odavde se dolazi za sat i pol laganog hoda na vrh Snježnika (1506 m), prekrasnu našu planinu, a za oko $2\frac{1}{2}$ sata do vrha Jelenca (1414 m) glasovitog zbog svoje bogate planinske flore.

Od Kamenjaka nastavlja se Lujzinskom cestom laganim usponom do mjesta Gornje Jelenje (886 m), otkuda je vrlo interesantan uspon na najljepšu planinu Gorskog Kotara, veličanstveni Risnjak (1528 m). Od Gornjeg Jelenja na Risnjak može se doći laganim hodom za tri sata. Risnjak ima već čisto alpinski karakter, dok je pogled s njega upravo prekrasan. Zadivljeno oko zahvaća pogledom šumovite vrhove Gorskog Kotara, obručki gorski sklop, zatim oba Snježnika (naš i t. zv. Kranjski 1796 m), Jadransko more sa otočjem, Učku te ispod nje nanizana glasovita kupališta Opatiju, Lovran i Volosko pa rastrgani i silni masiv Velebita, a u daljinu snježne vrhunce Alpa.

Ispod Risnjaka gradit će još ove godine Hrvatsko planinarsko društvo u visini od po prilici 1450 m planinarsku kuću, pa će tako planinarenje na toj divnoj hrvatskoj planini biti za turiste znatno olakšano.

Od Gornjeg Jelenja dalje dolazi se odmah u visoki gorski predio zvan Gorski Kotar ili Hrvatska Švica, gdje se prostiru uzduž Lujzinske ceste vrlo lijepa mjesta: Mrzla Vodica, Lokve, Delnice i Skrad, koja su ljeti puna stranaca, a zimi ih posjećuju svi oni, koji uživaju u zimskom športu. Lokve, Delnice i Skrad leže i na željezničkoj pruzi Sušak—Zagreb.

Krasne su i ostale planine Velike Kapele, kao Bjelolasica, čuveni naši Dolomiti Bijele i Samarske Stijene, da ne nabrajam i druge, koje su nešto dalje od mora, pa ih stoga ovdje ne spominjem, već ču samo da još istaknem veličanstvenu ljepotu golemog gorskog masiva Velebita, koji se proteže odmah nad morskou obalom od Vratnika nad Senjom pa sve do kanjona Zrmanje kod Obrovca u duljini od 165 km.

Velebit dijelimo obično u tri područja, i to: Sjeverni, Srednji i Južni Velebit. Svaki taj dio Velebita ima svoje zasebne značajke, no svima je zajedničko veličanstvena ljepota prirode i divni vidici sa njegovih gorskih vrhova, kakvima na daleko nema preanca.

U Sjevernom Velebitu naročito je vrijedna posjete skupina Zavižana s Vučjakom (1645 m), zatim Mali Rajinac, Kozjak i Rožanski Kukovi, sve vrhunci preko 1.600 m nadmorske visine. Ispod vrha Vučjaka u visini od 1600 m nalazi se planinarska kuća što ju je g. 1927. podiglo Hrvatsko Planinarsko Društvo, pa je tako posjet toga dijela Velebita u velike olakšan. Sa Krajačeve kuće odnosno Vučjaka vrlo je lijep i dalek pogled. Za vedroga zimskog dana mogu se vidjeti sa njega Visoke Ture, Julske Alpe, Karavanke, Kamničke Alpe, Kranjski Snježnik, planine Gorski Kotar, Risnjak, Bjelolasica, Bijele Stijene, Klek, Samoborsko-žumberačko gorje, Sljeme, Mala Kapela, Lička Plješivica, vrhovi Srednjeg Velebita, istočno bilo Južnog Velebita, more s otocima od Nina do Pule i Rijeke sa cijelim Hrvatskim Primorjem od Senja do Rijeke, zatim istarska obala te dio Apenina. Na Vučjak (ili kako se još nazivlje Zavižanska kosa) najlakši je uspon s primorske strane iz Senja preko sv. Jurja na Oltare autom, a zatim pješice još oko 3 sata hoda. Sa Zavižanske kose odnosno »Krajačeve kuće« može se dalje nastaviti uspon na Mali Rajinac (1699 m), ujedno najviši vrh Sjevernog Velebita i na Rožanske Kukove, a od Jablanca najbliži je prilaz na Hajdučke Kukove i Kozjak (1620 m). Ovaj potonji ističe se neopisivom ljepotom svojih golemyih kamenitih klisura, koje svojom bjelinom iskaču od nepreglednog zelenila okolnih šuma.

Prema konstataciji našeg velebitologa dra. Josipa Poljaka među alpinistički najzanimljivije, najteže i najljepše skupine Sjevernog Velebita spadaju Rožanski Kukovi, Lisac, Rožanski Vrh i Alančić. Naročito u Rožanskim Kukovima, kako ističe dr. Poljak u svojem izvrsnom »Planinarskom vodiču po Velebitu«, nalazimo sve uvjete za planinarenje težeg i lakšeg mjerila. »Počevši od lijepih travnatih proplanaka, kao što su Fabin i Jerkovića Dolac, pa do najtežih uspona i vratolomnih penjačkih tura po divljim i rastrganim, okomito odlomljenim liticama sa kuloarima i sunovratnim ponorima i strmoglavnicama, ogromnim razdaranim ponikvama, karakterističnim kukovima, tornjevima, razlomljenim i nazubljenim glavicama, oštrim i strmim sedlima, nalazimo u tom sklopu sve uvjete teškog i lakšeg planinarenja«. (Vidi »Planinarski vodič po Velebitu« dra. J. Poljaka, str. 130).

U Rožanskim Kukovima naročito je imozantna grupa Varnjače i Crikvine sa najvišim vrhom Krajačevim Kukom (1.690 m). Ispod obližnjeg Pasarićeva Kuka nalazi se lani otvorena planinarska koliba Hrv. Planinarskog Društva prozvana Rossi-

jevom kućom. Prošle je jeseni izgrađen lagan i alpinistički zanimljiv visinski put od Velikog Alana do Rossijeve kolibe (oko $2\frac{1}{2}$ h), kojim je u vezi sa cestom od Jablanca omogućen najkraći i najlakši prilaz u Rožanske Kukove.

U Srednjem Velebitu najljepša i najimpozantnija skupina jest: Kozja vrata — Šatorina — Lisac, između kojih se nalazi divan prirodni park Stirovača (1102 m), koja je uredbom o ustrojstvu nacionalnih parkova proglašena nacionalnim parkom. Prilaz na navedene vrhunce jest najbliži s primorske strane iz mjesta Jablanca. Budući da se gotovo nasuprot Jablancu nalazi otok Rab sa svojim glavnim kupališnim mjestom svjetskog glasa Rabom, dužnost bi bila mjerodavnih faktora, a naročito hotelijera u Rabu, da udese, kako bi kupališni gosti mogli u najkraće vrijeme doći iz čisto morskog kraja u taj najljepši alpski predio, a to na taj način, da se uvede promet motornim ladama iz Raba do Jablanca, a odanle autobusom (oko 25 km) do Stirovače. Tako bi gostima bila pružena prilika, da se nakon kupanja za sat-dva vožnje naužiju jedinstvenih prirodnih ljepota Velebita.

Konačno još ēu u kratko spomenuti najavažnije vrhunce Južnog Velebita medju kojima se nalaze i najviši vrhunci čitavog njegovog gorskog masiva uopće. Nedaleko Gospića diže se impozantna Visočica (1619 m), ispod koje je sagrađena pretprošle godine zauzimanjem izvrsnog poznavaoča Velebita g. I. Gojtana planinarska kuća prozvana njemu u čast Gojtanov Dom. Nadalje u Južnom Velebitu imamo golemi masiv Velikog Malovana i Vaganskog Vrha (1798 m), koji potonji je ujedno najviši vrh cijelog Velebita. U tom dijelu Velebita nalazi se s morske strane kraj Starigrada glasoviti divlji romantični prodom Velike Paklenice.

Daleko bi me zavelo kad bih htio opisati i u najkraćim crtama veličanstvenu ljepotu pojedinih pejsaža Velebita i ostalih naših primorskih planina. Tko hoće i želi, da se te ljepote naužije i ujedno okrijepi svoj duh i tijelo, treba da sam zade u čudesni gorski svijet naše najljepše i najveličajnije planine Velebita, te drugih gora spomenutih planina.

Imajući u vidu planinsku krasotu nedalekog zaleđa Hrv. Primorja, koje se proteže od Sušaka do Obrovca, očito je, da su u samoj prirodi dani svi preduvjeti za razvitak planinarstva (alpinizma) u Hrv. Primorju. A kako prirodni preduvjeti postoje, treba da privatna inicijativa i drž. pripomoći učine svoje, kako bi se izgradili i stvorili i ostali uvjeti, potrebni za razvoj planinarstva u Primorju. Od toga imat će znatne koristi ne samo pojedinci već i sva kupališna mjesta, koja na obalama našeg Gornjeg Jadrana leže i svojim ljepotama privlače domaće i strane turiste. U želji, da tome pripomogne, napisan je i ovaj informativni članak.

PRIRODNI PERIVOJ NA RABU

Otok Rab, sjajni biser Hrvatskog Primorja, ima vanrednu prirodnu rijetkost: bujnu i tipičnu mediteransku šumu. Veći njezin dio (oko 1.035 h) pripada općini grada Raba, a manji (oko 105 h), koji se zove »Dundo«, vlasnost je države. Potonji se dio prema nedavnoj odluci ministarstva šuma i rudnika uređuje kao t. zv. nacionalni park, a radove izvodi u ime direkcije šuma na Sušaku poznati šumarsko-tehnički stručnjak g. ing. Ante Premužić, koji je lane u ime iste šumarske direkcije i u sporazumu s H. P. D. izgradio više važnih cesta i potrebnih visinskih staza na Sjevernom Velebitu, a nedavno uzorno uredio dvije prekrasne novo otkrivene spilje na Plitvičkim Jezerima, za koja je prije dvije godine osnovao regulatornu osnovu.

Čitav gornji šumski kompleks najveća je mediteranska šuma na našem Jadranu, pa je ona za grad Rab kao i za čitavi otok od neprocjenive vrijednosti. Već su je dosada pohađali posjetioci Raba u hrpama, vozili se do nje barkama, kupali se u prekrasnim dragama, koje su za razliku od sviju ostalih naših morskih draga potpuno u dubokom šumskom zelenilu.

Novi prirodnji perivoj Dundo predstavlja jednu protegnutu parcelu, koja na jednom kraju obuhvaća lijepu morskiju dragu Sv. Kristoforo, a na drugom se stere do prekrasne Kamporske doline, štono se od zaliva Sv. Eufemije proteže prema Kamporskome zalivu i poluotoku Kunaru.

Program uređenja Dunda kao nacionalnog parka ima prema osnovi g. ing. A. Premužića u vidu ovaj cilj: ima se izgraditi udoban prilaz u ovu šumu iz Raba, treba omogućiti uživanje hladovine i svježeg šumskog zraka, u koju su se svrhu uredile staze po šumi, namjestile klupe i dr. Osim toga se grade pristupi k nekim vrelima žive vode, koja su u neposrednoj blizini šume, ali se ne nalaze na državnom posjedu. To je vrlo važno, jer oskudica vode ne bi dala, da se iskoristi ova naša jadranska rijetkost i prava senzacija — velika i gusta mediteranska šuma.

Dosad je izgrađena udobna staza od zaliva Sv. Eufemije, gdje će ona imati dva ogranka: jedan pješački do šume, i to sa puta iz Raba odmah iza samostana Sv. Eufemije, a drugi ide do prikladnog mjeseta na poluotoku Frknju, gdje najdalje u zaliv mogu doći i pristati barke. Ovdje se oba ogranka sjedine i vode dalje sa 4 posto uspona prema šumi Dundo, pružajući čarobne poglede na divni stari grad Rab, dražesne brežuljke Mundanije i prekrasno razvedenu obalu poluotoka Kurnara u Kamporskome zalivu. U šumi vodi staza do državne lugarnice, gdje posjetnici za nuždu mogu dobiti vode, malinova soka, mlijeka itd. Od lugarnice izgrađena je 1 km duga staza do vrela žive vode Vruljice u Kamporskoj dolini. To je vrelo u seljačkom posjedu, no njegov vlasnik, seljački gospodar Guščić pokazao je pohvalno razumijevanje te je dozvolio, da se vrelo uhvati i ogradi, pa do njega staza preko njegove oranice produži.

Nadalje od lugarnice vodi najprije postojeći put, a zatim novo izgrađena staza u dragu Sv. Kristofora, u kojoj mogu pored barki pristajati i motorni čamci. Staza je na državnom zemljištu izgrađena, ali terenske prilike zahtijevaju, da ona pređe kratkim potezom preko šume, koja je vlasništvo župne crkve u Rabu. Na žalost dobrovoljna dozvola za taj prolaz nije se do sada mogla postići, premda je tlo, kojim ima staza prolaziti, posve kamenito, a bio bi očito na veliku korist i vlasniku. Dosad je svršeno preko 4 km staza sa 1.50 m širine, koje su dobro trasirane i vrlo solidno izvedene po radničkim partijama Podgoraca iz Hrvatskog Primorja.

Gosti Raba, koji su ovoga proljeća bili u većini Česi i Nijemci, bili su oduševljeni trasom i izvedbom staza, posjećivali su hrpimice šumu, ali ih se neugodno dojmilo, kad su doznali, da se ne daje dozvola za izgradnju gornjeg prolaza.

Na sličnu se zapreku nailazi kod zasnovanog uređenja jednog vrela žive vode u predjelu Čifnata. To je vrelo na privatnom posjedu ženskog samostana, a za sada je posve neuređeno i nedosežno. Bilo bi željeti, da oba vlasnika pokažu jednakovo shvaćanje kao napredni seljak Guščić, pa da izadu u susret projektu g. Premužića, a time i gostima i izletnicima, od kojih grad Rab i čitav otok očekuje svoj gospodarski preporod.

P.

GLAVNE SKUPŠTINE PODRUŽNICA H. P. D-A

H. P. D. podružnica »Velebit« na Sušaku

držala je 15. IV. o. g. svoju VIII. redovitu glavnu skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. dr. Dinko Vitezić pozdravnim govorom. Osvrće se na planinarski pokret, koji se je poslije rata uvelike razmahao po čitavom svijetu, a i kod nas. To pokazuje i činjenica, da ova podružnica već 8 godina uspješno djeluje u gornjem Primorju priredbom izleta, predavanjima, foto-izložbama i dr., što je poobudilo snažniju ljubav za krasne primorske planine. Drži, da je za napredak društva u budućnosti potrebno što jače sudjelovanje mlađih članova, koji moraju da kasnije preuzmu dužnosti od svojih starijih drugova. Ideje planinarstva vazda je propagirala gradskia inteligencija, koja nakon boravka u prašnoj i zadušljivoj atmosferi žudi za svježim zrakom i prirodom. Svoj pozdrav završuje s nadom, da će društvo biti i u buduće jedini nosilac planinarskih ideja u blijoj i daljoj okolini Sušaka i očuvati dobar glas, koji uživa u čitavoj našoj domovini, pa i u inozemstvu. — Tajnik drug Krsto Šojat u svom se izvještaju osvrće na dosadašnji sedamgodišnji život i rad društva, koje je uz uspjehe imalo i neuspjeha, ali je ono toliko jako, snažno i zdravo u svojoj jezgri, da i teški neuspjesi ne bi ubilježili posljedica.

Prošle je godine podružnica u sporazumu sa maticom u Zagrebu opet pokrenula misao o gradnji planinarske kuće ispod vrha Risnjaka, naše najljepše planine u Gorskem Kotaru. Ta je akcija sada stupila u konkretniju fazu uz živu suradnju našega potpredsjednika g. Đure Ružića, koji je za nju našao vrlo prikladno mjesto pod samim vrhom, i to na koti od po prilici 1400 m, udaljeno oko 15 minuta od glavnog vrha Risnjaka. Taj je njegov predlog prihvaćen na očevidu, što je održan na licu mjesta 15. VI. 1930. uz sudjelovanje članova Matice iz Zagreba, izaslanika vlastelinstva Turn-Taxisa iz Delnica i velikog broja naših članica i članova. Zemljište je vlasništvo državnog erara, pa je odlukom gospodina ministra šuma i rudnika od 20. X. 1930. na molbu H. P. D. središnjice izdano H. P. D-u pod zakup na 90 godina uz godišnju zakupninu od D 2 i uz obvezu, da se šumarskom i lugarskom osoblju dozvoli besplatna uporaba planinarske kuće. Dosada je oko polovice novčanih sredstava osigurano. Na molbu središnjice doznačena je potpora od D 85.000 od Banske uprave Savske Banovine, šumsko-dohodarstveni ured vlastelinstva Turn-Taxis darovao je D 10.000, naša podružnica votirala je još lanjske godine kao prva D 15.000, podružnica »Martinšćak« u Karlovcu D 4.000, »Narodna Banka« Kraljevine Jugoslavije D 1.000, a osim toga još su neke društvene podružnice dosad obećale prinose u tu svrhu, kao »Risnjak« u Delnicama i »Gvozd« u Sisku. Zgrada ima se u najskorije vrijeme početi graditi, da bude ove godine pod krov. Prema projektu, što ga je osnovao g. ing. J. Neumann, to će biti vrlo udobna planinarska kuća, koja će moći odjednom primiti oko 25—30 planinara na noćenje, pa nema sumnje, da će ju uz brojne domaće planinare posjećivati i strani gosti sa riviere u našem Primorju.

Druga važna stvar je posumljivanje u okolici Obruča i naše planinarske kuće. Prošle je godine ministarstvo šuma doznačilo kotarskom načelstvu u Sušaku u tu svrhu kredit od 33.500, od koje je svote utrošeno na posumljivanje D 21.488. Sav je rad nadzirao naš drug ing. Stanko Kariolić, koji je tomu posvećivao naročitu pažnju, pa ga ide posebna zasluga. Dosada je zasađeno: 15 komada lipa, 300 javora, 12.000 smreka, 5.000 crnog bora, a osim toga posijano 5 kg sjemena smreke. Iz ovih se brojaka vidi ogroman posao i trud, pa se svi nadamo i želimo, da za par godina vidimo plodove toga rada.

u tim od vremenskih nepogoda i ljudske zlobe opustošenim krajevima. Prošle je godine sagrađena cisterna od 800 m³ sadržine za zaljevanje biljaka i za sušni mjeseci. — U kolovozu 1930. podružnica je otpustila dosadašnjeg zakupnika društvene kuće na Obruču i namjestila I. Brnelića s mjesечnom plaćom od D 500, što je veliki teret za društvo, a skrivili su ga članovi, koji tako rijetko posjećuju svoj planinarski dom, da se ne može od svoga prihoda uzdržavati, a općenito se traži, da bude cijelu godinu otvoren i opskrblijen. Stoga se bratski pozivaju planinari i prijatelji gorske prirode, da što češće posjećuju kuću i tako potpomođnu društvo.

Planinarska kuća na Obruču tražila je nove investicije: terasa pred njom je proširena i ulazne stube u zgradu premještene tako, da je izgled sa terase omogućen s mnogo većim horizontom. Izvedeni su na njoj još neki popravci, a isto tako na staji, koja je dobila novi pokrov na krovu ljepenke.

Izleta priredena su 23, od toga 14 planinarskih sa 204 člana i 9 skijaških sa 344 člana; dakle manji broj izleta, a veći broj učesnika. Skisport zauzeo je nesamo kod nas nego i u drugim zemljama tolikog maha kao ni jedan dosada. Potrebno je da se što više širi i njeguje, jer se samo njime mogu i zimi posjećivati visoke planine i vrhunci. Ti su izleti priređeni na Obruč, Viševicu, Snježnik, Risnjak, Zavižan i Rožanske Kukove u Velebitu, Drgomalj, Bitoraj, Zeleni Vir, Platak, Fužine, Delnice i Bijele Stijene u Velikoj Kapeli.

Društvene zabave održane su dvije: na Sušaku i Delnicama, a obje su uspjele kao i sve dosada moralno i materijalno.

»Hrvatski Planinar« ima u podružnici samo 14 pretplatnika, što je zaista sramota. Jedini naš mjesecnik, koji obiluje izvanrednim zabavnim i poučnim planinarskim štivom iz čitavog svijeta, opremljen izvrsnim reprodukcijama fotografija najpoznatijih naših foto-amatera, ima među našim članovima tako malo pretplatnika, da to zbilja ne služi na čast našemu članstvu. Stoga se pozivaju članovi, da se pretplate na ovaj mjesecnik, koji na godinu stoji jednu bagatelu od D 50, a imat će zadovoljstvo, da su postali i oni jak stup za održanje toga jedinog našeg planinarskog glasila. — Nastojanjem upravnog odbora kod željezničke direkcije u Zagrebu produžen je voz br. 335 u 18.08 h iz Sušaka sve do Delnica, i to u subotu i dan pred blagdane.

Foto-sekcija sa g. Dr. Emili-em na čelu uredila je u društvenim prostorijama foto-laboratorij za članove. — Stanje društvenih članova: do konca 1930. ima na papiru 416, od kojih su istupila 3 člana, a do dana ove skupštine ima podružnica 431 člana, od toga 52 utemeljitelja; ali ih imade na žalost veliki broj, koji ne čine svoju člansku dužnost i ne plaćaju redovito članarine, očekujući od društva samo pogodnosti i koristi. Tajnik izriče hvalu tt. Antun Medvedić u Klani za darovani drveni materijal prigodom popravka kuće na Obruču, nadalje uredništvu »Naše Sloga«, koje je najpripravnije uvrštavalo društvene članke i vijesti. Završuje s usrdnim apelom članovima, da ostanu vjerni idejama planinarskog pokreta i njegovih velikih i zasluznih prvaka, koji su u nas mlađe ucijepili silnu i veliku ljubav prema majci Prirodi. Tajnički se izvještaj u cijelosti prima s odobravanjem na znanje.

Nato blagajnik Gabrijel Naglić izvješćuje o stanju blagajne, koji se prima jednoglasno na znanje, kao i društveni proračun za g. 1931./32. — Iz izvještaja druga Đure Ružića, pročelnika skis-secije, opaža se vanredan napredak te sekcije: ima 98 članova, priredila je devet izleta i zabavu u Delnicama, a podmladak svake je nedjelje vježbao na Platku. U budućoj godini angažirat će se trener za sustavno vježbanje mlađih sila. — Foto-sekcija pod vodstvom Dr. H. Emilia održala je tečaj sa predavanjima gg. prof. Mirka

Foto: F. Draženović

MONT BLANC: AIGUILLE DU MIDI (3842 m)

Foto: F. Draženović

MONT BLANC: REFUGE VALLOT

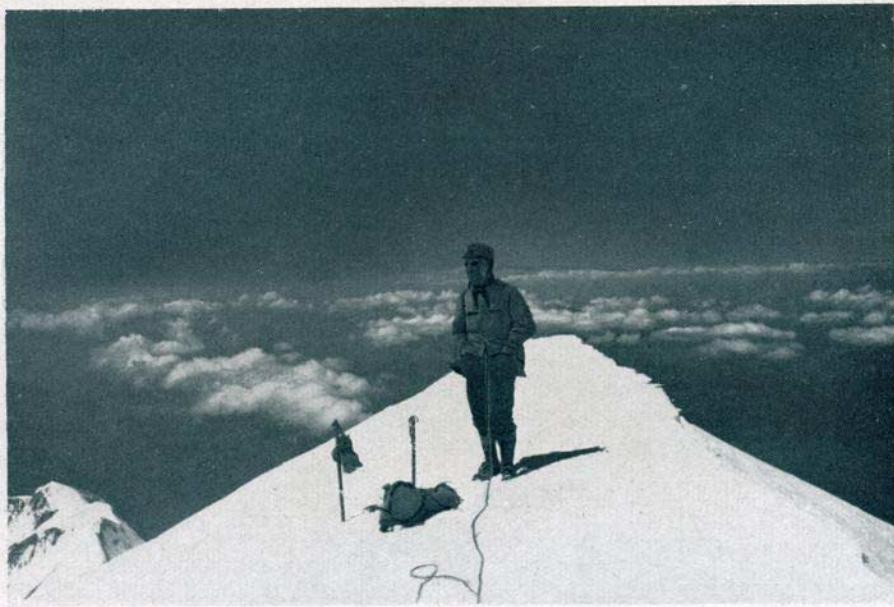

Foto: D. Jakšić

PLANINAR NA VRHU MONT BLANCA

Weishorn
(4512 m)

Matterhorn
(4505 m)

Monte Rosa
(4638 m)

Foto: F. Draženović

MONT BLANC: POGLED SA VRHA NA WALLISKE ALPE

Baretića i Dr. H. Emili-a. U jesen kani sekcija prirediti foto-izložbu u velikom stilu. Predsjednik Dr. D. Vitezić osvrće se na uspješan rad foto-sekcije i izriče nadu, da će ta foto-izložba biti kruna tomu uspjehu i marnomu nastojanju njezinih članova. Svi se ovi izvještaji primaju na znanje. — Nato skupština prima izvještaj nadzornog odbora i na predlog njegova člana druga S. Mateljana daje odrešnicu upravnog odboru. Potom se prešlo na izbor novog upravnog i nadzornog odbora, te su na predlog druga Vl. Kraljete per acclamationem izabrani ovi: predsjednik Dr. Vitezić Dinko, potpredsjednik Ružić Đuro, tajnik Šojat Krsto, blagajnik Naglić Gabrijel, odbornik Mikuličić Božo, zamjenici odbornika: Kariolić ing. Stanko, Šikić Davor, Mateljan Stjepan, Vlašić Marijan, Kauzlaric Albin; pročelnik foto-sekcije Emili Dr. Hinko, izletničke sekcije Frančić Milivoj, speleološke sekcije Premrou Dr. Milan; nadzorni odbor: Dubravčić Dušan, Kühnel Edgar, Rieger pl. Vladimir. — Predsjednik Dr. D. Vitezić zahvaljuje na izraženom povjerenju i obećaje, da će i nadalje kao i do sada svim marom nastojati oko procvata društva. — Kod eventualija predlaže član nadzornog odbora drug Vl. pl. Rieger, da se u ljetu priredi zabava u prirodi, da se tako povećaju društveni prihodi. Taj je predlog upućen na odluku upravnog odboru. Drug Đ. Ružić predlaže, da se društvena glazbena sekcija opet oživi, a drug Milivoj Frančić, da se uvede red i disciplina u sekciji podmlatka. — Predsjednik obećaje, da će rješavanje pitanja podmlatka biti prva stvar novog odbora. Na koncu predsjednik Dr. Vitezić ističe, da je podružnica kao uvijek, tako i u prošloj godini, bila sa Maticom u najboljim odnosima, koja je posebne simpatije i interes pokazala baš za njen razvitak, pa se nuda, da će se tako nastaviti i u buduće s jednakom voljom i nadom k zajedničkom uspjehu. Time je skupština završena.

H. P. D. podružnica »Željezna Gora« u Čakovcu

držala je 26. IV. o. g. svoju VII. redovitu glavnu skupštinu, u kojoj je nakon pozdrava zamjenika predsjednika tajnik g. A. Polansky izvjestio o društvenom radu u g. 1930.: U toj godini imalo je društvo 77 članova, dok ih je u g. 1929. bilo 64, te »Željezna Gora« bilježi lijep prirast od 19 novih članova; od toga broja bilo je 60 muških i 17 ženskih članova. — Po običaju prošlih godina priređeno je nekoliko skupnih izleta u okolicu Čakovca i Varaždina te Ivanca, a osim toga u Sloveniju, pa su na više njih sudjelovali brojni članovi i gosti, kao u Kuršanečkom lugu 60, na Ravnoj Gori i Trakošćanu 20, Donačkoj Gori (dvaput) 19, Logarskoj Dolini 22, Ivančici (dvaput) 9, Vaternici 6, Velebitu 2 itd., u svemu 141. Ako se uzme u obzir, da je za planinare ukinuta poznata pogodovnost trokratne pojedinačne vožnje, može ovo sudjelovanje članova na izletima zadovoljiti. Kod nečlanova nastojalo se pobuditi interes za planinarstvo izlaganjem slika iz lijepih krajeva naše domovine ili iz onih krajeva, kamo se je kanio prirediti izlet, a izlagane su i one, što su ih članovi snimili na izletima. — Ove je godine na pobudu nekolicine članova osnovana sk i - s e k c i j a, koja je počela djelovati. Upisalo se 12 članova, koji su odmah počeli vježbati. Buduće će se godine prirediti nekoliko skijaških izleta. Društvo namjerava buduće godine u sporazumu s »pučkim sveučilištem« u Čakovcu prirediti planinarsko predavanje, za koje bi se pozvao predavač iz Zagreba. Tajnik na koncu zahvaljuje svima članovima, koji su bilo čime prinijeli boljku planinarstva i širenju plemenite i zdrave planinarske misli, i toplim se riječima sjeća dugogodišnjeg zaslужnog i odličnog planinarskog radnika, dosadašnjega predsjednika »Željezne Gore« g. dr. Cividinija, koji je premješten u Zagreb. U ime njegovo zahvaljuje svima članovima, koji su ga u njegovu radu podupirali, pa predlaže, da se bivšem predsjedniku sa ove skupštine

pošalje pozdrav od njegovih planinarskih drugova, što je jednoglasno prihvaćeno. Blagajnik M. Kostić izvješće o stanju blagajne u g. 1930.: članarina iznosi Din 3.045, dobrovoljnih prinosa za gradnju planin. kuće na Ravnoj Gori sabrano Din 2.680, poslano središnjici za otplate dugova Din 2.600, a posestrimi »Ravna Gora« u Varaždinu za gradnju ravnogorske kuće Din 3.000. Ukupni promet blagajne bio je Din 12.893.96, sadanje stanje Din 4.864.09 bez članarine za g. 1931. Skupština je oba izvještaja primila jednoglasno na znanje i podijelila odboru odrešnicu. Potom se prešlo na izbor novog odbora, koji je sastavljen ovako: predsjednik dr. Blaž Ilijanić, liječnik, tajnik Aleksander Polansky, bank. činovnik; blagajnik Matija Kostić, gostioničar; odbornici: Ivan Kraljek, trgovac, Milan Nöthig, ljekarnik, Miroslav Iskra, profesor; nadzorni odbor: Milan Badanjak, bank. činovnik, Fran Galić, profesor i Matija Maceković, građ. poduzetnik.

H. P. D. podružnica »Vinica« u Dugoj Resi

držala je 29. III. o. g. svoju redovitu glavnu skupštinu, koju je otvorio g. Juraj Cindrić, pozdravio prisutne i govorio o ideologiji planinarstva. Nato je u ime tajnika izvjestio o radu i stanju podružnice u prošloj godini, koje nije bilo tako povoljno kao u minulim godinama, jer je broj članova na žalost spao na 52 člana, a razlog se očito može naći u ukinuću trokratne pojedinačne povlastice na željeznicu i u općim materijalnim neprilikama. Podružnica je poslala središnjici Din 6.000 za gradnju planinarskih kuća. — U g. 1930. izvedeno je 5 društvenih izleta i više pojedinačnih ili u manjim skupinama. — Blagajnik je iznio finansijsko stanje podružnice u g. 1930.: prihodi su iznosili Din 12.571, od toga jednacak (gotovina) iz 1929. Din 1.770.75, uložak u Prašted. Karl. Din 8.213.42, članarina Din 1.775, kamati na uložak Din 177.35, a rashodi isto toliko Din 12.571.52; od toga doprinos središnjici za gradnju planinarskih kuća Din 6.000, nabava inventara Din 1.738, prenos gotovine na g. 1931. Din 4.659.02. Društvena imovina koncem g. 1930. iznosila je Din 7.869.02. — U ime nadzornog odbora g. Stojić izvješće o urednom vođenju blag. knjiga i predlaže odrešnicu odboru, što se prihvata. Nato je primljen proračun za g. 1931. s prihodom i rashodom od Din 1.830. Na predlog predsjednikov jednoglasno je izabran na upražnjeno mjesto tajnika g. Dragutin Skoko. Kod eventualija je izraženo, da bi se pravilo što više izleta i da se uopće što više širi i potpomaže planinarstvo.

H. P. D. podružnica »Jelenc« u Gerovu

držala je 26. IV. o. g. svoju redovitu glavnu godišnju skupštinu, u kojoj je na predlog tajnika g. A. Ožbolta izabran novi predsjednik g. Stjepan Janeš, pošto je dosadašnji društveni predsjednik g. Vojko Klepac otišao iz Gerova. Tajnik g. Ožbolt izvješće o radu podružnice i o stiglim dopisima središnjice, koji se tiču društvenog poslovanja u smislu pravila, pa skupština jednoglasno zaključuje, da se podružnica ima točno držati svojih pravila i uputa središnjice. — Blagajnik g. Antun Janeš u izvještu o stanju blagajne ističe, da se od nekih odsutnih članova nije mogla utjerati članarina za g. 1930., a skupština zaključuje, da se do 31. V. o. g. ubere članarina i pošalje obračun središnjici. Oba su izvještaja primljena jednoglasno na znanje. — Predsjednik g. S. Janeš u ime odbora predlaže, da prigodom zajedničkog izleta na Risnjak u lipnju, članovi markiraju novi put od Lascana Lazacku glavicu, što se jednoglasno prima. — Tajnik g. A. Ožbolt u ime odbora predlaže, da se kod vode ispod Risnjaka kraj Lasca sagradi planinarska koliba kao sklonište u slučaju nevremena, koje može kod uspona planinara često zateći. U tu svrhu neka se zamoli uprava paropile u Lividragi za 4m³ građevnog materijala (kratke

robe) za izgradnju ove kolibe, koja bi ujedno služila u takvom slučaju šumarskom osoblju vlastelinstva Čabar, koji su članovi podružnice. Ovaj se zgodni predlog jednoglasno prihvata i zaključuje, da će ovo sklonište sagraditi sami planinari, koji su članovi ove podružnice, pa je taj požrtvovni čin svake hvale vrijedan. Nadzor bi vodio jedan domaći tesar. Time je skupština završena.

H. P. D. podružnica »Kalnik« u Križevcima

držala je 12. V. o. g. svoju III. redovitu glavnu skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. Josip Heršak pozdravnim govorom, u kojem je požalio, što se je od 47 članova odazvao samo malen broj njih. — Tajnički je izvještaj podnio blagajnik g. Vilko Rotter, koji je preuzeo i tu dužnost, kad je izabran tajnik g. Albin Schmidt bio premješten iz Križevaca. Povedena je akcija, da se među građanstvom skupi što veći broj članova, ali je odziv bio slab. Isto se na žalost desilo i kod priređivanja izleta, ali je ipak preko svakog očekivanja uspio proljetni izlet na Kalnik, koji je na predlog H. P. D. podružnice »Ravna Gora« u Varaždinu održan 3. V. o. g. uz brojno sudjelovanje članova središnjice i podružnica iz Varaždina, Čakovca, Bjelovara, Virovitice i Koprivnice, pa se na Kalniku skupilo oko 300 planinara i gostiju, što je za Kalnik vanredan i u našem planinarstvu nezapamćen događaj. Veselica pod historijskim Kalnikom prošla je vrlo ugodno i planinari su ponesli lijepu uspomenu na taj u svakom pogledu vrlo uspјeli izlet.

Poslije izleta je velikom broju podružnica poslan dopis zajedno s razglednicama Kalnika, pa će to možda dati poticaj, da članovi drugih podružnica što češće posjećuju Kalnik, a to bi jamačno potaklo i naše građanstvo, da se u većem broju upišu u društvo. Izvještaj tajnički prima se na znanje. — Blagajnik g. Rotter izvješćuje o stanju blagajne: primitak Din 11.786, izdatak Din 10.989, pa je ostatak Din 797. Društvo je imalo u banci uloženu svotu od Din 3.000, koji je iznos pozajmljen dobr. vatrogasnemu društvu u Križevcima uz obvezu, da ga isto društvo vrati, kad bi ga podružnica trebala. Članarina se marljivo plaća, pa je tek nekoliko članova u zaostatku. Prisutni su članovi pregledali blagajničku knjigu i priloge i pronašli ih u redu. Izvještaj se prima na znanje i odboru podjeljuje odrešnica. Nato je izabran jednoglasno ovaj odbor: predsjednik Josip Heršak, tajnik dr. Fran Praunperger, blagajnik Vilko Rotter, odbornici: Ferkic Jelisava, Hitrec Ivan, nadzorni odbor: Žagar Stanko, Goldberger Josip, Hirschl Zdenko.

Kod eventualija ističe g. dr. Praunperger, da se na izletu na Kalnik poveo govor o gradnji planinarske kuće na Kalniku, gdje je vlasnik zemljišta bivši veleposjednik g. Fodroci, koji sada živi u Štrigovi. Član g. St. Žagar predlaže, da se podružnica preko središnjice obrati na vlasnika glede odstupa gradilišta. Predsjednik g. Heršak ističe, da je rasprava o gradnji radi financijskog pitanja još preuranjena, pa predlaže, da se ovo pitanje prepusti odboru, da obavi sve potrebne predradnje. Na koncu je predsjednik pozvao članove, da svakom zgodom prave propagandu za društvo s tako plemenitim rodoljubnim i socijalno-kulturnim ciljem, a kad dode u društvo više života, početi će se češće priređivati izleti.

H. P. D. podružnica »Snježnik« u Krasici

držala je 18. I. o. g. u prostorijama zemljische zajednice svoju redovitu glavnu skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. Ante Mikuličić pozdravnim govorom, u kojem je požalio, što je na skupštinu došao tako maleni broj članova, a od toga je većina novih. — Tajnik g. Eduard Francisković u

svom izvješću sa žaljenjem ističe, da je rad podružnice bio mlijav, čemu su u prvom redu kriva međusobna trvenja u mjestu, što je urođilo žalosnom posjedicom, da je broj članova spao na 20. Izleta su izvedena u svemu dva sa osmoricom članova, i to na Tuhobić i Risnjak. Apelira na članstvo, da goji slogu i iskrenc drugarstvo i da izbjegava lične nesuglasice. Pouzdaje se u novo upisane članove, koji treba da u društvo unesu novi duh međusobne snošljivosti i drugarske skladnosti, koje su glavni preduvjet uspješnoga društvenog rada. Iz blagajnikova se izvješća razabire, da društvo raspolaže prema mjesnim prilikama priličnom imovinom, koja iznosi D 2.872.54, od koje svote otpada dugovina matici D 449.41, pa preostaje svega D 2.423.13. Skupština je i tajnikov i blagajnikov izvještaj u cijelosti primila na znanje, te je odboru podijeljena odrešnica. — Nato se prešlo na izbor novoga upravnog odbora, te su većinom glasova izabrani ovi: predsjednik Ante Mikuličić; potpredsjednik Eduard Franičković; tajnik Vladimir Pavešić; blagajnik Kazimir Mikuličić; odbornici: Anton Štiglić ml., Anton Randić, Ivan Tijan, Zvonimir Randić; nadzorni odbor: Ivan Pavletić, Zorka Smokvina. — Predsjednik A. Mikuličić zahvaljuje u ime izabranih na iskazanom povjerenju i apelira na cjelokupno članstvo, da svi novu upravu što izdašnije pomažu u svakoj prilici, gdje se bude radilo o promicanju društvenih interesa, koji imadu u prvom redu unapređenje planinarstva i širenje njegove plemenite ideje. Time je završena glavna skupština.

H. P. D. podružnica »Zavižan« u Sv. Jurju

držala je 20. V. o. g. III. redovitu glavnu skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. Šime Vidmar pozdravnim govorom. — Tajnik gda. Marija Sabljak izvješće o radu podružnice u g. 1930. te o izletima, koji su izvedeni tijekom godine, i to: u Senjsku Dragu, Crni vrh Hrmotine, Liskovac, Rosijevu Kolibu i nekoliko puta u Krajačevu kuću i Veliki Zavižan. Ukupni broj članova 22.

Blagajnik gda. Malvina Škrat ić izvješće, da je primitak blagajne u g. 1930. iznosio D 4.592.25, a izdatak D 4.014.66. Gotovine je ostalo koncem godine u blagajni D 577.59. — Tajnički i blagajnički izvještaj prima se do znanja te se dosadanjem odboru podjeljuje odrešnica. — Nato je na predlog člana g. Ivana Samardžije izabran jednoglasno dosadanji odbor i to: predsjednik g. Šime Vidmar, tajnik gda. Marija Sabljak, blagajnik gda. Malvina Škrat ić; odbornici: g. Ivan Babnik i g. Ante Rogić; nadzorni odbor: gg. Ivo Samardžija i Vjekoslav Babić. — Predsjednik g. Šime Vidmar zahvaljuje na ponovno iskazanom povjerenju, govori o ljepotama našeg kršnog Velebita i poziva članove na što intenzivniji rad oko unapređenja planinarstva i turizma.

H. P. D. podružnica »Skradski Vrh« u Skradu

držala je 15. V. o. g. glavnu godišnju skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. Lončarić pozdravnim govorom. — Tajnik g. V. Grgurić izvješće o dosadanju radu upravnog odbora, a blagajnik g. Rodin podnosi izvještaj o blagajničkom stanju, koje koncem g. 1920. iznosi D 3371. — Izvještaji tajnika i blagajnika primaju se na znanje. Pošto su se dosadanji predsjednik, tajnik i blagajnik zahvalili na časti odborničkoj, prelazi se na novi izbor, te su jednoglasno izabrani ovi: predsjednik g. Vinko Janež, potpredsjednik g. Edo Geber, tajnik g. Stjepan Pupić, blagajnik g. Viktor Grgurić; odbornici: gg. Ivan Jauk i Juro Jugović, nadzorni odbor: gg. Josip Žagar, Mance Slavko i Mate Abramović. Na koncu je kod eventualija potpredsjednik iznio predlog, da se votira mjesnom društvu za promet stranaca potpora za uređenje jedne staze i uzdržavanje postojećih parkova.

D RUŠTVENE VIJESTI

NOVE OSNOVE ZA GRADNJU PLANINARSKIH KUĆA I SKLONIŠTA. U krilu naših radnih podružnica niču svede nove osnove za gradnju novih planinarskih kuća i skloništa, tih bezuvjetno nužnih preduvjeta za razvitak i napredak nesamo planinarstva, nego i turizma uopće. Gdje nema planinarskih investicija i gdje nisu planinari obavili potrebnii pionirski posao, ondje nema govora o iole živom prometu stranaca.

Nedavno smo javili, da su pored već prije spremanih pet novih gradnja planinarskih kuća (Risnjak, Ravna Gora, Orjen, Biokovo i Tadina Glavica) u novije vrijeme zasnovane 2 na području naših podružnica u Osijeku (na Jankovcu) i Sarajevu (na Treskavici). Kako se vidi iz izvještaja o glavnim skupštinama naših podružnica u današnjem broju, u najnovije se vrijeme tom mišlju bave još dvije naše podružnice: »Jelenc« u Gerovu i »Kalnik« u Križevcima. Prva je odlučila ove godine sagraditi uz aktivnu suradnju svojih članova, što je svake pohvale i naslijedovanja vrijedno, planinarsku kolibu kod izvora žive vode pod Risnjakom kraj Lasca, koja bi imala služiti za sklonište u slučaju nevremena; druga snuje gradnju planinarske kuće pod impozantnom gradinom historijskog Kalnika, gdje se prošlog mjeseca održao vanredno brojan planinarski sastanak središnjice i okolnih podružnica. Hrvatsko Planinarsko Društvo s veseljem pozdravlja ovu svake hvale vrijednu težnju za realnim i konstruktivnim radom u prospjeh planinarstva i narodne privrede i opetovano bratski poziva sve podružnice, da materijalno što izdašnije pomažu svoje posestrime u tom kulturnom nastojanju za opće dobro.

OSNIVANJE PLANINARSKE PODRUŽNICE U NOVOJ GRADIŠKI. Javljaju nam iz Nove Gradiške: Uređenjem bliže okolice Nove Gradiške u Psunj-gori zavladao je među građanstvom priličan interes za planinarstvo i naše prirodne ljepote, što se vidi po čestim izletima, koji se čine u bližu i dalju okolicu. Stoga je nekolicina mladih ljudi došla na misao, da je to povoljan momenat za osnutak podružnice hrvatskog planinarskog društva u Novoj Gradiški. Odziv bi jamačno bio povoljan, jer Nova Gradiška po svom zgodnom položaju pruža planinaru prilike za mnoge lijepa izlete u Psunj goru, Papuk, Babju goru, Motajicu i druge, koje su na dogledu. — Naša im je uprava poslala upute, načrt pravila i sve potrebne tiskanice za osnutak H. P. D. podružnice u Novoj Gradiški sa pozdravom i zahvalom za ovu lijepu namisao.

KONGRES »ASOCIJACIJE SLAVENSKIH PLANINARSKIH DRUŠTAVA« I SLAVENSKA TURISTIČNA IZLOŽBA U KAKOVU. Savezno planinarsko društvo Polskie Towarzystwo Tatrzanskie u Krakovu, kojemu ove godine pripada predsjedništvo »Asocijacije«, sazvalo je ovogodišnji kongres na dane od 5. do 12. rujna u Krakovu. U vezi s tim kongresom priređuje slavensku turističnu izložbu, koja treba da ima propagandni značaj za slavenske zemlje pod geslom: »Slaveni, pohadajte slavenske krajeve!« »Savez planinarskih društava Jugoslavije«, kojemu je član H. P. D., sudjelovat će na toj izložbi i hoće da slikama pokaže svu ljepotu i krasotu naših krajeva, a osobito naših Dinarskih planina i divnoga Jadran. Slike za izložbu šalje naše društvo predsjedništvu »Saveza plan. društava Jugoslavije« u Ljubljani do konca ovoga mjeseca.

OBNOVLJENE MARKACIJE NA MEDVEDNICI. Članovi »Omladinske sekcije« H. P. D. obnovili su u prošlom mjesecu markacije dvaju oduljih putova na Medvednici, koje naši planinari i gradski izletnici češće posjećuju. Jedan od tih planinarskih putova ide od Trnaveiza Markuševca na Goršicu (gdje je kaptolska

lugarnica, od koje se nastavlja po hrptu gore do t. zv. Rauhove (Froelichove) lugarnice, a drugi je put stara prije 20 godina markirana staza, što od Rauhove lugarnice vodi u Stubičke Toplice, i to preko sela Pile i Strmec na Kapeliščak iznad samih Toplica. Taj je put za pol sata kraći od drugoga markiranog puta, što od Rauhove lugarnice ide na desno mimo Froelichova imanja prema Toplicama, te se s ovim sjedinjuje ispred sela Strmeca. Prvi su put naši omladinci markirali pod vodstvom svoga pročelnika i odbornika g. A. Glada, a drugi put pod vodstvom predsjednika J. Pasarića i istoga pročelnika.

IZLET NA LOVĆEN I PROSLAVA 100-GODIŠNICE VLADIKE I PJESNIKA PETRA PETROVIĆA NJEGUŠA. H. P. D. podružnica »Orjen« u Dubrovniku odlučila je u zajednici sa drugim dubrovačkim društvima proslaviti 100-godišnjicu postavljanja pjesnika Petra Petrovića Njeguša na vlastičko prijestolje u Cetinju zajedno sa spomen-slavom 80-godišnjice njegove smrti. — »Orjen« će tom prigodom u ime dubrovačkih društava položiti zajednički lovovrijenac na grob vlastičin na vrhu Lovćena, a Savez za unapređenje turizma će upriličiti izlet za strance na Lovćen. Svečanost će se održati 12. VII., pa se pozivaju članovi središnjice i naših podružnica, da sudjeluju na tom izletu i proslavi. Polazak iz Dubrovnika u subotu 11. VII. oko 2 h poslije podne, a stranci odlaze tek u nedjelju u 5 h u jutro.

GLAVNA SKUPŠTINA H. T. K. »SLJEMENA.« Naše drugarsko i savezno društvo H. T. K. »Sljeme« držalo je 13. V. o. g. svoju glavnu godišnju skupštinu, na kojoj je izabran ovaj odbor: predsjednik Dr. Branimir Gušić, potpredsjednik Dušan Jakšić, tajnik I. Boško Ivanović, tajnik II. Mladen Joco Milovanović; odbornici Dr. Ante Pandaković, prof. Dr. Luka Marić, ing. Elemer Trepper; nadzorni odbor: predsjednik Josip Mlaker, članovi: ing. Dragomir Subotić, Jaroslav Sigur. Za delegate u »Savez planinarskih društava Kraljevine Jugoslavije« birani su Dr. B. Gušić i D. Jakšić; za delegata u zimsko-sportskom podsavetu Zagreb biran je D. Jakšić.

• SADRŽAJ: Dušan Jakšić: Mont Blanc II. (Iz Chamonixa na Refuge Vallot 4.362 m. — Neuspjeli uspon na vrh i uzmak na Grands Mulets. — Na vrh Mont Blanca i silaz u Chamonix) sa 8 umj. slike u prilogu i 1 slikom u tekstu, str. 169—184. — Dr. Dinko Vitezović: Planinarstvo u Hrvatskom Primorju, str. 184. J. P.: Prirodni perivoj na Rabu, str. 187. — Glavne skupštine podružnica H. P. D-a: 10. »Velebit« na Sušaku. — 11. »Vinica« u Dugoj Resi. — 12. »Željezna Gora« u Čakovcu. — 13. »Jelenc« u Gerovu. — 14. »Kalnik« u Križevcima. — 15. »Snežnik« u Krasici. — 16. »Zavižan« u Sv. Jurju. — 17. »Skradski Vrh« u Skradu; str. 189. — Društvene vijesti: Nove osnove za gradnju planinarskih kuća i skloništa. — Osnivanje planinarske podružnice u Novoj Gradiški. — Kongres »Asocijacije slavenskih planinarskih društava« i slavenska turistična izložba u Krakovu. — Obnovljene markacije na Medvednici. — Izlet na Lovćen H. P. D. podružnice »Orjen« u Dubrovniku. — Glavna skupština H. T. K. »Sljemena«, str. 195.

»Hrvatski Planinar« izlazi 12 puta na godinu: pretplata stoji godišnje Din 50.— (za dake i naučnike Din 40.—; za inozemstvo Din 70.—). Pretplatu, reklamacije, rukopise i fotografije prima HPD središnjica u Zagrebu, Dolac broj 1. Odgovorni urednik: prof. Josip Pasarić, Medveščak br. 57. — Izdavač »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu. — Tiskar »Tipografije« d. d. Zagreb, Preradovićev trg 9. — Za tiskaru odgovara I. Ivanković, Zagreb, Selska c. 39.